

1. Inledning

Mitt intresse för arbetsdelning i hemmet är stort eftersom detta ämne är aktuellt för de flesta män och kvinnor som lever i parförhållanden, inklusive mig själv. Att dela hem med en annan människa kräver alltid någon form av överenskommelse om vem som ska göra vad i hemmet, om än omedvetet. Min förförståelse kring ämnet könsrelaterad arbetsdelning och hur den reproduceras är givetvis på grund av min B-uppsats ganska väl utvecklad. Under arbetet med denna uppsats, som behandlade ämnet arbetsdelning i hemmet, ur ett kvinnligt perspektiv, uppkom en hel del frågor när det gäller männens synpunkter på hemarbete och arbetsdelning. Är det verkligen så att männen utför mindre hemarbete än kvinnorna och vad är i så fall anledningen? Vad är orsaken till att kvinnorna ofta lagar mat och männen ofta sköter bilen? Finns det enligt männen en könsuppdelning av sysslorna? Anser männen att deras uppfostran har påverkat dem när det gäller hur de lever idag?

Därför vill jag i denna C-uppsats försöka få svar på dessa frågor genom att studera hur männen ser på just arbetsdelningen i hemmet. Syftet med min B-uppsats var att beskriva könsocialisationens betydelse vad gällde arbetsdelning i hemmet, ur ett kvinnligt perspektiv. Utgångspunkten kommer att vara den samma i denna uppsats, ändringen består i att det nu istället är männens upplevelser som står i fokus. Att utgångspunkten är den samma finner jag är viktigt, eftersom mitt mål är att kunna jämföra kvinnors och mäns upplevelser med varandra och föra en diskussion kring eventuella skillnader.

Avsikten med denna studie är att försöka beskriva hur männen ser på arbetsdelning i hemmet, och om de anser att deras uppfostran har påverkat den syn de har på arbetsdelning idag.

2. Problemprecisering och syfte

Forskning om könsocialisationen visar (Se Chodorow, 1988; Giddens, 1998) att könsrollsinläringen startar redan innan barnen kallar sig för pojke eller flicka. När det gäller vuxna så är det faktiskt så att både män och kvinnor, om än omedvetet, behandlar spädbarn olika, beroende på vilket kön barnet har. Barn har också en förmåga att imitera vuxna i sin närvaro. Detta gör att barn ofta tar rollen av en vuxen person i sina lekar. Pojkar brukar ta rollen av pappan i familjen och flickan tar i sin tur mammans roll.

Ofta upprätthålls dessa könsroller genom en överföring från föräldrar till barn. Kvinnan har en betydande roll när det gäller att uppfostra barnen. I många fall försöker hon hålla kvar sina döttrar i hemmet och avskilja sina söner till ett liv utanför hemmet. På så sätt reproduceras och upprätthålls olikheterna mellan könen i samhället, där mäns uppgift består av att vara familjeförsörjare och kvinnorna gärna stannar kvar i hemmet, där de sköter barnen och hushållet.

Syftet med denna uppsats är belysa arbetsdelning i hemmet ur ett manligt perspektiv. Ytterligare ett syfte är att relatera arbetsdelning i hemmet till könsocialisation genom att låta fem män dela med sig av sina upplevelser.

3. Bakgrund

Detta kapital inleds med en kort presentation av min B-uppsats, som behandlade ämnet arbetsdelning i hemmet, ur ett kvinnligt perspektiv. Eftersom jag senare i uppsatsen kommer att göra en jämförelse mellan B-uppsatsens och C-uppsatsens resultat är denna presentation nödvändig för läsarens förståelse för skillnaderna mellan männen och kvinnorna. Kapitlet nedan innefattar också en del begrepp som är centrala för uppsatsen och avslutas med en kort genomgång av den förändring av mannens könsroll som har ägt rum genom tiderna.

3.1. B-uppsats

Syftet med B-uppsatsen var att beskriva könssocialisationens betydelse vad gällde arbetsdelning i hemmet, ur ett kvinnligt perspektiv.

Jag intervjuade tre kvinnor i åldrarna 23 år, 52 år och 74 år. Att jag valde tre kvinnor i olika åldrar berodde på att jag i mitt resultat ville jämföra dem med varandra och se om deras uppfattningar om arbetsdelning i hemmet skilde sig åt beroende på ålder, och vilken inverkan könssocialisationen hade. Jag valde endast ut heterosexuella kvinnor som hade växt upp tillsammans med båda sina föräldrar och som för tillfället levde i ett parförhållande med en man. De kvinnor som medverkade i denna studie var alla från Karlskrona och personer i min närhet.

Den metod jag använde mig av var kvalitativ. Jag genomförde tre intervjuer och hade ett frågeformulär med arton frågor som hjälp. Eftersom det var ett frågeformulär med öppna svar använde jag mig av bandspelare. Denna gjorde att jag under intervjun kunde koncentrera mig på att medverka i samtalet med informanterna istället för att sitta och skriva ned deras svar.

Intervjuerna, som varade cirka en halvtimme, gav ett omfattande material som jag sedan bearbetade och analyserade. I denna analys stödde jag mitt material dels på tidigare forskning, där jag hade valt ett kapitel om arbetsdelning ur Carin Holmbergs avhandling "Det kallas kärlek", dels på teoretikern Talcott Parsons teorier om könssocialisationen.

När jag inledde denna undersökning frågade jag mig alltså om det var könssocialisationen, vår uppfostran, som var orsaken till den arbetsdelning som ägde rum i hemmen. De intervjuer jag genomförde gav mig klarhet i denna fråga.

Först och främst framhöll alla tre kvinnorna som medverkade i min intervju mer eller mindre att arbetsdelningen i deras hem faktiskt var orättvis. Att få fram denna information var emellertid svårt eftersom kvinnorna inte ville erkänna detta rakt ut, utan hela tiden hittade ursäkter för att det var på detta sätt.

När jag sedan försökte få förståelse för könssocialisationens betydelse för denna arbetsdelning verkade det som om den faktiskt spelade en stor roll. Två av kvinnorna menade att de har följt i sina mammors fotspår när det gällde ansvar för hem och familj. Den tredje kvinnan hade mer eller mindre tagit avstånd från sina föräldrars sätt att fördela arbetet, men beskrev hur hon som barn alltid fick hjälpa till mer än sin bror hemma. När jag jämförde de tre kvinnornas svar verkade det som om könssocialisationen verkligen var den faktor som gjorde att den arbetsdelning som fanns i hemmen fortskred.

Kvinnorna menade också att det fanns en uppdelning när det gällde vem som gjorde vilka sysslor i hemmet. Denna uppdelning kanske inte egentligen endast var en uppdelning i sysslor, utan i kvinnliga och manliga sysslor, vilket återigen beskrev den roll som könssocialisationen hade.

Slutligen visade både mitt material, tidigare forskning och teori att könssocialisationen verkligen hade stor betydelse när det gällde den arbetsdelningen mellan könen som förekom i de svenska hemmen.

3.2. Centrala begrepp

Könssocialisation:

Enligt Giddens är könssocialisation hur individer utvecklar olika könsbundna egenskaper eller kännetecken under uppväxten (Giddens, 1998, s.640).

Studier av samspelet mellan mor och barn visar på skillnader i behandling av pojkar respektive flickor, även om föräldrarna tror att de behandlar dem lika. När man ber vuxna bedöma vilken personlighet ett spädbarn har, avger de olika typer av svar beroende på om de tror att det rör sig om en flicka eller om en pojke.

Tidiga aspekter av könsrollsinlärningen är med sannolikhet omedvetna till en början och startar redan innan barnen kallar sig för pojke eller flicka. Det finns många icke-verbala ledtrådar inblandade vid den tidiga medvetenheten om vilken könsidentitet man har eller är på väg att få. Vuxna personer av båda könen behandlar spädbarn olika, beroende på vilket kön barnen har. De parfymmer kvinnor använder luktar inte på samma sätt som männens och barnen kan mycket väl lära sig koppla ihop lukterna med olika kön. Systematiska skillnader i till exempel klädsel, frisyr och röstklang innebär tydliga signaler för barnen i deras inlärning av vad det betyder att vara av olika kön.

Redan vid två års ålder har barnen normalt en partiell uppfattning om könsrollerna. De känner till om de är pojkar eller flickor och kan vanligtvis kategorisera andra personer på ett korrekt sätt när det gäller deras kön. Det är dock först vid fyra eller fem års ålder som barnen förstår att en människas kön är konstant, att alla är av ena eller andra könet samt att skillnaderna mellan pojkar och flickor är anatomiska till sin natur.

De leksaker, pekböcker och TV-program som småbarnen kommer i kontakt med tenderar alla att betona skillnader mellan manliga och kvinnliga egenskaper. I leksaksaffärer och leksakskataloger finner man ofta en uppdelning av produkterna efter kön. Även de leksaker som man skulle kunna tro var neutrala i könsmissig bemärkelse är inte det. Leksakskaniner rekommenderas till exempel för flickor, medan lejon och tigrar uppfattas som lämpligare för pojkar (Giddens, 1998, s.122-123).

Könsroll:

Detta begrepp innebär de sociala förväntningar på beteenden som anses passande för medlemmar av de två könen (eng."gender", socialt kön). Socialt kön eller könsroll har inte med fysiska skillnader att göra utan med socialt utformade egenskaper och kännetecken som rör femininitet och maskulinitet. Studiet av sociala könsrelationer har på senare tid blivit ett av de viktigaste områdena inom sociologin (Giddens, 1998, s.640).

Kön:

Ordet "kön" som det används i vanligt språkbruk är mångtydigt. Det hänför sig dels till en kategori som det går att placera en person i, dels olika beteendemönster som utmärker människor (det engelska ordet för kön är "sex" som betyder både biologiskt kön och sexualitet). Man bör dock skilja mellan kön, i betydelsen biologiska och anatomiska skillnader mellan kvinnor och män (eng."sex"), och könsroll (eng."gender"), som står för psykologiska, sociala och kulturella skillnader (Giddens, 1998, s.119).

Arbetsdelning:

Detta begrepp innebär att det i produktionssystemet sker en uppdelning i specialiserade arbetsuppgifter som leder till ett ömsesidigt beroende i ekonomisk bemärkelse. Alla samhällen har någon form av arbetsdelning, framför allt när det gäller vad män respektive kvinnor förväntas syssla med (Giddens, 1998, s.628).

3.3. Den manliga könsrollens historia

Under den förindustriella perioden från antiken fram till 1800-talet betraktades mannen som den viktigaste föräldern och kvinnan endast som hans hjälpreda. Naturligtvis började mannens roll i familjen inte med antiken. Innan jordbruket "uppfanns" och skapade förutsättningar för en civilisation med skriftspråk, levde människan som jägare och samlare under hundratusentals år. Längre betraktades dessa folk som primitiva men numera ses dessa folk med andra ögon. Bland annat brukar de kännetecknas av tvåföräldersfamiljer med ett förhållandevis jämställt förhållande mellan man och hustru. I dessa primitiva samhällen fanns inte heller slaveri eller ledare med diktatorisk makt.

Även om kunskaperna om människans förhistoria är begränsade, är det uppmuntrande att veta att människans naturliga tillvaro under större delen av vår existens kanske kännetecknades av mer jämlikhet och jämställdhet än idag (Sandqvist, 1993, s.20-21).

Att fadern räknades som den viktigaste föräldern under antiken och fram till industrialiseringen resulterade i att barnen ärvde hans position i samhället. Fadern hade makten i familjen och termen "patriarkat" som används om detta samhällssystem betyder "fadersvälde". När det gäller uppfostringslitteratur vänder sig också denna enbart till fader. Kvinnans viktigaste uppgift var att skänka sin make barn. Barnen var alltså hans, och kvinnan i princip bara ett nödvändigt redskap (Sandqvist, 1993, s.21-22).

En vanlig uppfattning under antiken och fram till industrialiseringen var att mannen på olika sätt var bättre och värdefullare än kvinnan. Att hushållen till största delen var självförsörjande medförde att makten och beslutanderätten i hemmet var verklig makt. Det var mannens rättighet att bestämma över sin hustru och hennes arbete. Eftersom båda arbetade hela dagarna på hemmaplan och eftersom principen var att hon skulle lyda honom, skulle en man som hade synpunkter på detaljer i hennes arbete innebära problem. Genom en strikt könsuppdelning av sysslorna fick hon istället större möjlighet att rå sig själv. Slutligen innebar också makens inkompetens i kvinnoysslor att han blev beroende av henne i det dagliga livet, vilket också gav henne inflytande. De materiella villkoren byggde på hårt kroppsarbete, samtidigt som födan ofta var knapp. Mannens större muskelstyrka var dels ett argument för hans överhöghet över kvinnan, dels ett skäl för en arbetsfördelning som innebar att kvinnan främst skötte innesysslorna och mannen de tyngsta utesysslorna (Sandqvist, 1993, s.25-27).

Under antiken och den förindustriella tiden var fadersväldet alltså relativt ohotat. Det manliga perspektivet genomsyrade samhällslivet. Industrialiseringen och den framväxande kapitalismen innebar däremot förändringar som resulterade i att männen avskildes från hemmen. Det var i första hand de som fick axla bördan som familjeförsörjare. Under 1900-talet började det traditionella könsstrukturerna att upplösas. Detta fick så småningom till följd att rollfördelningen mellan könen började omformuleras. Gradvis skedde en upplösning av familjemodellen, med mannen som försörjare och kvinnan som vårdarinna av hem och barn. Industrin behövde arbetskraft och även kvinnorna tog steget ut i förvärvsarbetslivet (Ekman, 1995, s.39-40).

Ett sätt att få kunskap om männen i det förgångna och deras liv är att studera hur mannen presenteras i mytologi och äldre skönlitteratur. Några manliga mystiska figurer som har påverkat vår syn på mannen är Don Juan, Robinson Crusoe, Frankenstein, Dracula, Sherlock Holmes, Tarzan, James Bond, Stålmannen och Fantomen. Dessa män framstår alla som hjältar, projektmakare, framstegshungriga, känslolösa, rationella, logiska, prestationsinriktade, självständiga, erövringslystna, kontrollerande samt intresserade av vetenskap och modernitet. Sammanfattningsvis framstår de som oerhört aktiva. Att titta på myter och litteratur är ett sätt att bilda sig en uppfattning om den historiske mannens liv. Det är inte bara den nutida mannens villkor som är rörliga, så har det också varit för den historiske mannen (Ekman, 1995, s.111-114).

4. Tidigare forskning

Under denna rubrik har jag valt att först kortfattat presentera det avsnitt i Carin Holmbergs avhandling "Det kallas kärlek", som behandlar arbetsdelningen i hemmet. Efter det följer en presentation av R.W. Conells teori om genusrelationer och kapitlet avslutas med Nancy Chodorows teori om könsrollsinläring.

4.1. Arbetsdelning i hemmet

I sin avhandling har Holmberg intervjuat ett antal unga svenska par som själva säger att de är jämställda. Kvinnorna och männen avslöjar dock att de inte alls är jämställda i praktiken.

Hon skriver om hur unga par utan barn tolkar varandra utifrån de föreställningar som finns i samhället.

Syftet med Holmbergs avhandling är att försöka lokalisera hur, och med vilka sociala mekanismer, kvinnors underordning och mäns överordning konstitueras bland unga barnlösa heterosexuella svenska par idag och hur de därmed bidrar till upprätthållandet av det svenska manssamhället (Holmberg, 1993, s.18).

Holmberg presenterar i sin avhandling en rad olika jämställdhetsfrågor, men eftersom mitt syfte är att beskriva arbetsdelningen mellan könen så begränsar jag mig till det kapitel som Holmberg har valt att kalla "Vardagen och dess rutiner". I detta kapitel diskuteras bland annat arbetsdelningen i hemmet. Hon presenterar även frågor och svar från sina intervjuer och sina egna tolkningar av resultatet.

Holmberg menar att arbetsdelningen kan göras på olika sätt, paret kan fördela arbetet enligt varanngångsprincipen, det vill säga hon städar, diskar eller tvättar en gång och han nästa gång. De kan även dela arbetet enligt förhandlingsprincipen. Det betyder att de innan arbetet utförs förhandlar sig fram till vem som ska göra vilka arbetsuppgifter. De kan också ha fasta uppgifter som de utför tillsammans på en bestämd dag. Slutligen kan de ha ett flytande system utan fasta arbetsområden. Om någon av dem upplever arbetsdelningen som orättvis påtalas detta för den andre. Detta sistnämnda system är ganska oproblematiskt för honom och mer problematiskt för henne. Det tycks ändå vara hon som tänker på och känner ansvar för ordningen. På frågan om vad som legat till grund för uppdelningen av de olika arbetsmomenten kan två typer av svar urskiljas. Det ena är att hon säger att hon utför en deluppgift i städningen, tvätten eller disken som helhet, på grund av att han är ovan vid arbetsuppgiften eller inte behärskar den. Det är enklare för henne att göra arbetet själv än att få honom att lära sig det. I den andra typen av svar är det precis det motsatta argumentet som framförs. Då menar både hon och han att han bör utföra vissa arbeten för att lära sig dem. Holmberg frågar sig då hur det kommer sig att han, till en del, inte utför det som enligt deras arbetsdelning åligger honom.

Ofta söker både hon och han orsaken till att han inte behärskar alla uppgifterna i hemmet i hans uppväxt. Han har inte behövt lära sig de olika uppgifterna som barn. Samtidigt säger hon att "hon inte behövde hjälpa till hemma med att städa och diska när hon var liten". Att hon ändå har kunskap om dessa uppgifter menar hon beror på att "hon är fostrad till flicka rent allmänt" och för att hon "lekte flicklekar som liten". Det betyder att hans uppväxt anses försvåra hans möjligheter att klara av vardagens rutiner som vuxen. Hans fostran ges en avgörande betydelse för vad han kan idag. Däremot verkar det finnas något i flickuppföstran och flicklekar som gör att hon behärskar det hon inte fick lära sig som barn, det vill säga att hon inte fick lära sig hushållsarbete när hon var liten är inte avgörande för vad hon kan som vuxen (Holmberg, 1993, s.106-107).

Holmberg menar att det finns sysslor i hemmet som är så kallade osynliga. Det handlar om arbeten som att vattna blommorna, slänga sopor, veta vad som finns i skafferiet, handla, byta lakan med mera. Sammanfattningsvis har detta arbete två synvinklar. Hon och han utför olika

moment inom ett delområde och det är i huvudsak hon som tar initiativ till att de olika arbetena utförs. Det är till exempel hon som vattnar blommorna om de inte har kommit överens om att han ska lära sig det. Det kan också ha varit hans ansvar att sköta växterna. Men på grund av att han har vattnat dem för mycket alternativt torkat ut dem återtar hon ansvaret. De slänger sopor båda två. Det är inget "mansarbete". Men här finns en intressant uppdelning. Det är främst han som bär ut sopor som betraktas som tunga. Han bär även ut pappersinsamlingen och liknande om det betraktas som tungt arbete. Generellt sätt verkar arbeten som betraktas som tunga vara hans ansvar.

Det är hon som har ansvarar för, och initierar, byte av lakan. Ofta är det också hon som gör lakansbytet. Men när hon och han gör det tillsammans finns det hänvisningar till kvinnligt och manligt. Han menar att "hon inte klarar att bädda sängen själv därför att den är stor". Hon är liten och han behövs för att bäddningen ska kunna genomföras.

Sammanfattningsvis är arbeten som att vattna blommorna, pynta, städa toaletten, bädda rent och plocka upp i hemmet nästan uteslutande hennes arbeten. Arbeten som betraktas som tunga, att bära matkassar, att bära ut pappersinsamlingen, att lösa stopp i avloppet och att sköta om bilen är företrädesvis hans arbeten (Holmberg, 1993, s.109-112).

Holmberg drar slutsatsen att arbetsdelningen i hemmet är föremål för många diskussioner och förhandlingar. Det är inte självklart, varken för henne eller honom, att hon ska utföra all marktjänst. Men även om han är aktiv när det gäller de stora, synliga sysslorna såsom dammsugning och diskning tycks han samtidigt anse att det är oproblemiskt att han inte utför allt arbete som åligger honom. Detta visas genom att han sällan tar initiativ till att förändra den delvis ojämlika arbetsdelningen trots att han vet att hon oftast gör mer. Bilden av att de är lika aktiva båda två förändras alltså när man betraktar fördelningen av de små nästan osynliga sysslorna. Här är han oftast inte lika aktiv.

Deras olika sätt att förhålla sig till hemmet blir även det en del i att konstruera kön. Detta leder i sin tur till att hon istället för att kräva att han ska dela ansvaret med henne för deras gemensamma hem, tolkar hans lägre delaktighet som ett uttryck för deras olika kön. Att han är man får förklara att han inte ser, och inte lär sig att se, det hon ser (Holmberg, 1993, s.112-114).

4.2. Maskuliniteter

Conell har formulerat en av de mest heltäckande förklaringarna som finns när det gäller genusfrågor. Hans synsätt har särskilt inflytande över sociologin genom att han har integrerat begreppen patriarkat och maskulinitet i en övergripande teori om genusrelationer.

Hans intresse ligger i hur den sociala makt som män har skapat vidmakthåller genusordning. Han menar att genusrelationerna fortfarande definieras av patriarkalisk makt i de västerländska patriarkaliska staterna. Det finns endast en central förutsättning, nämligen männens dominans över kvinnorna.

Genusrelationer är enligt Conell följden av vardagligt samspel. Vanliga människors beteende och handlingar har en direkt koppling till kollektiva sociala arrangemang i samhället. Dessa reproduceras ständigt men förändras också under en generation.

Han beskriver tre aspekter av samhället som samverkar med varandra vid skapandet av ett samhälles genusordning. Dessa tre aspekter är *makt*, *produktion och katexis*, och de representerar de viktigaste områdena där genusrelationer konstitueras (Giddens, 2003, s.124).

Vad gäller den första aspekten *makt*, så är den allmänna underordningen av kvinnor och den manliga dominansen den viktigaste maktaxeln. Det är denna struktur som kvinnörelsen gett namnet "patriarkat". Denna allmänna struktur existerar trots en mängd lokala omkastningar, exempelvis kvinnoledda hushåll och kvinnliga lärare med manliga elever. Den består trots motstånd av olika slag, numera mest av feminismen. Dessa omkastningar och detta motstånd innebär svårigheter för den patriarkala makten. De innebär ett

legitimitetsproblem för maskulinitetspolitiken. Den andra aspekten, *produktion* är relaterad till produktionsförhållanden. Denna aspekt behandlar bland annat den genusmässiga arbetsfördelningen. De ekonomiska konsekvenserna av arbetets genusuppdelning har också en viktig roll vad gäller det faktum att avkastningen av det sociala arbetet i alltför hög grad tillfaller männen. Detta diskuteras oftast i termer av ojämlika lönenivåer. Att det är män och inte kvinnor som kontrollerar de större bolagen och de stora privata förmögenheterna är inte en statistisk tillfällighet utan en del av den sociala konstruktionen av maskuliniteten.

Den sista och tredje aspekten där genusrelationerna konstitueras är *katexis*. Katexis refererar till emotionell bindning. Ofta är det så att sexuell åtrå är så naturligt att det utesluts från den sociala teorin. Åtråns genuspräglade karaktär är uppenbar när vi betraktar den såsom emotionell energi knuten till ett objekt. Vi kan också ställa politiska frågor om de relationer det handlar om: gemenskap eller tvång, ömsesidig njutning eller ensidig (Conell, 1996, s.97-98).

Enligt Conell härstammar begreppet hegemoni från analysen av klassrelationer. Det hänvisar till den kulturella dynamik som gör att en grupp kan hävda och upprätthålla en ledande position i samhällslivet. Kulturellt sett höjer sig vid en given tidpunkt en viss form av maskulinitet över andra former. På grund av hegemonin garanteras mäns dominant position och kvinnornas underordnande.

Det innebär inte att de mest iögonfallande bärarna av hegemonisk maskulinitet alltid är de mäktigaste. De kan lika gärna vara ideal såsom filmskådespelare eller till och med fantasifigurer. Individer med stor institutionell makt eller stora rikedomar kan i privatliv befinna sig långt ifrån det hegemoniska mönstret.

Trots detta är det endast troligt att hegemoni skapas om det finns ett samband mellan kulturella ideal och institutionell makt. Det är det framgångsrika hävdandet av auktoritet snarare än direkt våld som är hegemonins kännetecken.

Conell anser att hegemonisk maskulinitet innehåller en allmänt accepterad strategi. När villkoren för patriarkatet förändras så ska en ny typ av maskulinitet kunna hävda sin dominans. Nya grupper kan utmana gamla lösningar och konstruera en ny hegemoni. Vilken som helst av dessa grupper av män kan utmanas av kvinnor. Hegemoni är därför en historiskt föränderlig relation.

Hegemoni går att hänföra till kulturell dominans i samhället som helhet. Inom detta kulturella nätverk finns det speciella genusrelationer byggda på dominans och underordning mellan olika grupper av män.

Det handlar i första hand om heterosexuella mäns dominans och homosexuella mäns underordning. Den homosexuella maskuliniteten är den mest iögonfallande, men den är inte den enda underordnade maskuliniteten. Vissa heterosexuella män och pojkar är också utestängda från den hegemoniska maskuliniteten. I alla dessa fall av manlig underordning är det uppenbart att det är femininitet som utgör orsaken till att de blir utestängda från den hegemoniska maskuliniteten.

När Conell talar om hegemonin menar han att den står inför problemet att få verkliga män lever upp till den normativa standarden vad gäller den hegemoniska maskuliniteten. Det finns förmodligen inte många män som praktiserar det hegemoniska mönstret. Trots detta drar majoriteten av män fördel av den hegemoniska maskuliniteten eftersom de tillgodogör sig de fördelar som män vinner av kvinnornas underordnade ställning.

Mäns antal är viktigt när man studerar maskulinitet. Sexualpolitik är masspolitik, och strategiskt tänkande måste tänka på var de stora grupperna befinner sig. Om en stor grupp män har någon form av samröre med det hegemoniska projektet, men inte i sig själva utgör bilden av den hegemoniska maskuliniteten, anser Conell att det behövs ett sätt att teoretisera över deras specifika situation.

Han gör detta genom att uppmärksamma en annan relation mellan grupper av män, en relation byggd på delaktighet i det hegemoniska projektet. Det är de maskuliniteter som erhåller den patriarkaliska utdelningen utan de spänningar och risker det innebär att befinna sig i patriarkatets frontlinje som enligt Conell är delaktiga. Oftast är denna maskulinitet tydligt konstruerad. Äktenskap, faderskap och samhällsliv innehåller ofta kompromisser med kvinnor snarare än fullständig dominans. Många män som erhåller en utdelning av patriarkatet respekterar sina fruar och mödrar. De gör sin del av hemarbetet och de överlämnar sin lön till familjen.

Hegemoni, underordning och delaktighet är inre relationer i genusordningen. Med hjälp av dessa relationer kan vi analysera olika typer av maskuliniteter (Conell, 1996, s.101-105).

4.3. Femininum – maskulinum

Även om många forskare har utgått från Freuds teser när de studerat könsrollsutvecklingen, har de ofta också förändrat dem på en rad olika punkter. Ett inflytelserikt exempel är Nancy Chodorow. Hon håller med senare psykoanalytiker och vänder sig mot Freud när hon påstår att inläringen av manligt och kvinnligt sker mycket tidigt i livet och är beroende av barnens anknytning till de vuxna (Giddens, 2003, s.114-115).

Den forskning som finns angående rollfostrandet antyder att kvinnans modersfunktion skapas av kvinnans egen rollfostran och rollidentifikation. Flickor fostras till att bli mödrar, till att vårda och till att fylla modersfunktionen.

Chodorow förtydligar detta genom att beskriva hur flickor sveps in i rosa filter och får dockor samtidigt som deras bröders leksaker tas ifrån dem. De lär sig att det inte är lika fint att vara flicka som att vara pojke. De får inte bli smutsiga och de uppmuntras inte till att lyckas i skolan. De identifierar sig med sina egna mödrar under uppväxten och denna identifikation gör en flicka till sin mors avbild. Allt detta gör dem till mödrar (Chodorow, 1988, s.48).

Alla de samhällsvetare som undersökt hur könsrollerna lärs in hos pojkar och flickor hävdar att kvinnans modersfunktion är orsaken till skillnaderna mellan de kvinnliga och manliga identifikationsprocesserna. Det finns en klyvning mellan kvinnornas privata värld i hemmet och männens offentliga värld ute i samhället.

Många hävdar att eftersom barn av bägge könen alltid först har identifierat sig med modern och befunnit sig i närheten av kvinnor är kvinnornas familjeroller och kvinnligheten mera tillängliga och ofta mera begripliga för barn än mansrollerna och manligheten.

Chodorow menar att eftersom flickor växer upp inom en familj där modern är den främsta föräldern och vårdnadshavaren kan de också mera direkt identifiera sig med modern och hennes roll inom familjen än vad pojkar kan med fadern och andra män. I den mån som kvinnans identitet i första hand gäller identiteten som hustru och mor är kontinuiteten mellan generationerna i fråga om roller större från mor till dotter än från far till son. Familjeorganisationen och familjeideologin ger fortfarande upphov till könsskillnader och skapar förväntningar om att kvinnor i mycket högre grad än män ska finna sin primära identitet inom familjen (Chodorow, 1988, s.221).

En ständig fadersfrånvaro innebär däremot inte att pojkar inte får lära sig mansroller eller ett lämpligt manligt beteende. Det viktiga är i vilken utsträckning ett barn kan ingå en personlig relation till sitt identifikationsobjekt. Flickor utvecklar en personlig identifikation till modern medan pojkar däremot utvecklar en positionsidentifikation med olika delar av mansrollen. Den personliga identifikationen som flickorna utvecklar innebär att de identifierar sig med någon annans personlighet, beteenden, värderingar och attityder. Positionsidentifikationen innebär däremot att man identifierar sig med speciella delar av någons roll och leder inte nödvändigtvis till att man övertar någons värderingar och attityder. Barn väljer oftast den personliga identifikationen eftersom den växer fram ur en positiv

relation till en individ som verkligen finns där. De tillgriper positionsidentifikationen när den personliga inte finns att tillgå (Chodorow, 1988, s.222).

I vårt samhälle är en flickas mor närvarande i en utsträckning som en pojkes far eller andra män inte är. Flickan kan på grund av detta utveckla en personlig relation till sin mor eftersom hon har en äkta relation till denna. Genom denna personliga identifikation med modern lär hon sig vad det innebär att vara kvinnlig. Pojken måste försöka utveckla en manlig könsidentifikation och lära in mansrollen trots att han inte har en oavbruten relation till sin far och trots att han saknar en ständigt tillgänglig förebild för mansrollen. I många fall utvecklar pojkar i de familjer som saknar far eller har en sällan närvarande far en känsla för vad som är manligt genom att identifiera sig med kulturella föreställningar om manligheten och med män valda till manliga förebilder (Chodorow, 1988, s.223).

Pojkar lära sig att vara manliga på ett mera medvetet sätt än flickor lär sig att vara kvinnliga. Den manliga identifikationen är alltså framförallt en könsrollsidentifikation medan den kvinnliga identifikationen framförallt sker i förhållande till föräldern. Chodorow beskriver det så här: "Män tenderar att identifiera sig med en kulturell stereotyp mansroll, medan kvinnor tenderar att identifiera sig med speciella aspekter av den egna moderns roll" (Chodorow, 1988, s.224).

Kvinnorna har sin främsta roll inom familjen och knyter personliga och känslomässiga band. Männerna har däremot inte sin främsta roll inom familjen. Fastän de är intresserade av att vara make och far, härrör traditionerna om män och uppfattningar om vad som är manligt framför allt från männens roller utanför familjen. Fastän både män och kvinnor deltar både i familjelivet och i världen utanför är arbetsfördelningen sådan att kvinnorna i första hand är knutna till familjen i motsats till männen. Kvinnorna i vårt samhälle definieras i första hand som hustrur och mödrar medan männen har sin plats i det allmänna arbetslivet. Rollen som maka och mor inriktad mot känslomässiga funktioner, kvinnorna sysslar med känslöarbete. Arbetslivet och männen roller lämnar däremot mindre utrymme för känslor.

När Chodorow diskuterar rollen som maka och mor anser hon att en maka och mors aktiviteter är av obegränsat slag. De består av obestämda plikter. Aktiviteter inom hemmet innebär att ständigt ha kontakt med och oroa sig för barn och att anpassa sig efter de vuxna männens behov. Arbete ute i samhället, det vill säga mäns arbete, är däremot ofta avtalsbundet och tydligare definierat.

Till och med när kvinnor och män kommer in på varandras områden förblir deras roller olika. Inom familjen är det inte samma sak att vara make och far som att vara maka och mor. Efterhand som kvinnor blivit mer engagerade i familjen har männen blivit det i allt mindre utsträckning. Faderns främsta uppgift är att försörja sin familj ekonomiskt. Männens uppgifter i hemmet bestäms på stereotypa och könsbundna sätt. När männen utför "kvinnogöra", exempelvis att diska, handla och lägga barnen, blir de ofta tilldelade uppgiften och försedda med instruktioner av hustrun.

Kvinnorollerna är mer relationsbundna än mansrollerna utanför familjen. Kvinnans arbete ute på arbetsmarknaden innebär ofta en utvidgning av hennes roll som hustru och mor. Kvinnor arbetar ofta som exempelvis sekreterare, inom servicesektorn, i privata hushåll, som sjuksköterska eller som lärare. Mannens arbete har ofta inte känslomässiga övertoner, han arbetar exempelvis som hantverkare, fabriksarbetare, akademiker eller tekniker. Frambringandet av kvinnliga personligheter som är inriktade på relationsfrågor och manliga personligheter som är inriktade på relationsbortträngning passar in på detta rollsystem och bidrar till att reproducera det (Chodorow, 1988, s.226-230).

5. Teori

Mitt syfte med denna studie är att beskriva socialisationsprocessens betydelse vad gäller arbetsdelning i hemmet mellan könen i svenska parförhållanden, sett ur ett manligt perspektiv. Därför har jag valt att i detta kapitel presentera Talcott Parsons teori som bland annat innefattar det sociala systemet, jämvikt och social integration och mönstervariabler. Parsons lägger stor vikt vid begrepp som exempelvis roller, normer, och värderingar och han diskuterar även just socialisationens inverkan på de roller som vi tilldelas.

5.1. Det sociala systemet

Parsons menar att alla samhällen kan analyseras som "sociala system". För att detta system ska kunna fungera måste det uppfylla fyra grundvillkor. Dessa fyra villkor kallar han för "funktionella imperativ" eller "funktionella förutsättningar". De fyra grundvillkoren är: anpassning till omgivningen, måluppnående, mönsterbevarande och spänningsreduktion och integration.

De två första villkoren handlar om krav som kommer utifrån systemet. Dessa villkor kräver att vissa uppgifter ska utföras, som exempelvis fördelning av medel för uppnåendet av de uppsatta målen. De två andra villkoren uppkommer till följd av det faktum att det alltid är mer än en individ i ett socialt system. Den sociala interaktionen skapar alltså i sig problem inom samhället. De två senare villkoren har att göra med bevarandet av sociala värden och känslökontroll.

För att samhället ska kunna leva upp till dessa fyra grundvillkor, och därmed bevara sin existens, krävs fyra strukturella grundelement. Enligt Parsons utgörs dessa strukturella element av följande grundläggande delsystem: ekonomi, förvaltning (politik), släktskap och samhällseliga och kulturella organisationer.

Ekonomi är den del som tillhandahåller och distribuerar de materiella produkter som samhällets medlemmar behöver.

Politiken och dess institutioner är den del som har funktionen att välja ut samhällets kollektiva mål och motivera medlemmarna att uppnå dessa mål.

Släktskapsinstitutionerna har funktionen att upprätthålla de överenskomna och förväntade sociala interaktionsmönstren och bidra till att kontrollera interpersonella spänningar, i första hand genom socialisationsprocessen. Det är socialisationsprocessen som producerar kompetenta och motiverade rollinnehavare, som ansluter sig till samhällets värderingar.

De samhällseliga och kulturella institutionerna, som exempelvis religion och utbildning, har funktionen att integrera de olika elementen i det sociala systemet. De här institutionerna kan skapa, visa fram och stärka de sociala värdena.

De konkreta formerna för de här strukturella delsystemen eller institutionerna påverkas av det enskilda samhällets värdesystem. När Parsons talar om samhällets struktur, det vill säga den sociala strukturen, så menar han en normativ struktur. Denna struktur av förväntningar är den som finns nersänkt i rollerna. De institutionella delsystemen, som exempelvis släktskap, ekonomi och förvaltning, är alla uppbyggda av roller. Begreppet roll refererar till de förväntningar som är knutna till en viss position.

Parsons beskriver i sin begreppsapparat hur samhället är uppbyggt av ett antal institutionella ordningar, som släktskap, religion, politik, ekonomi och utbildning. Varje ordning är sedan uppbyggd av specifika institutioner som familjer, kyrkor och skolor.

De här institutionerna är i sin tur uppbyggda av specifika rolluppsättningar, som kan definieras som förväntade beteendemönster.

Moder, fader, make, präst, lärare och elev är exempel på olika roller. Även om olika individer kan inneha en och samma roll, så förväntas de att anpassa sig till de förväntade beteendemönster som föreskrivs av rollen ifråga. De specifika normer som styr, påverkar och rent av tvingar fram vissa beteenden är i sin tur påverkade av det allmänna värdesystem som existerar i ett visst samhälle. Enligt Parsons är enighet bland samhällsmedlemmarna om vissa grundvärderingar samhällets definition. Utan en sådan enighet skulle det inte finnas något samhälle (Cuff & Payne, 1996, s.54-58).

5.2. Jämvikt och social integration

Parsons menar att ett samhälle i jämviktstillstånd är ett samhälle utan konflikter, där var och en vet vad som förväntas av henne eller honom i varje roll och där dessa förväntningar ständigt uppfylls.

Detta är det tillstånd som samhället hela tiden strävar efter att uppnå. "Socialisation" och "social kontroll" är de två processer som huvudsakligen används för att uppnå detta ideala jämviktstillstånd. Rollinnehavarna lär sig, det vill säga "socialiseras" till de förväntningar som är knutna till rollen, och denna process kantas ständigt av belöningar eller bestraffningar. Problemet är att få rollinnehavarna att följa rollförväntningarna. Det råder ett nödvändigt förhållande mellan individens personlighet och samhällets sociala struktur när samhället befinner sig i ett jämviktstillstånd.

Socialisationen är därför en mycket viktig process för dem som använder konsensusperspektivet för att analysera det sociala beteendets processer. Det är genom socialisationen som individerna lär sig vad som förväntas av dem i olika situationer, det är genom den som samhällsmedlemmarna övertar samhällets värdesystem. I den sociala inläringen har föräldrarna en mycket stor betydelse.

Enligt Parsons är det modern och fadern som formar barnets personlighet. Det lilla barnet övertar ofta också moderns värderingar, och hon har stora möjligheter att kontrollera denna inläring. Hon kan exempelvis förstärka de beteendetendenser hos barnet som passar hennes egna förväntningar på hur barnet bör bete sig. Det nyfödda barnet är mycket formbart och känsligt. Barnet betraktas som ett tomt kärl, som måste fyllas med kultur, värderingar och rollförväntningar. På så sätt förmedlas samhällets kultur till de nya medlemmarna. Parsons betraktar dem som tomma kärl eftersom han inte ser någon spänning mellan människans natur och samhällets natur.

Hans teoretiska synsätt innebär en betoning på de tidsmässigt föregående faktorerna i socialisationsprocessen. Om till exempel föräldrarna misslyckas att föra över samhällets värderingar till barnen, så kan det bli en underliggande faktor som påverkar barnens socialisation i negativ riktning och därmed försvårar barnens möjligheter att uppfylla lärarnas förväntningar.

Med den här uppfattningen av socialisationsprocessen förklarar Parsons också avvikande beteende. Han menar att en människa blir avvikare på grund av brister i socialisationen. Avvikarna har inte fått lära sig samhällets värden och normer. På en samhälls nivå betraktas avvikande beteende som en störning av det sociala systemets jämvikt. När Parsons diskuterar jämvikt ansluter han sig till åsikten att de olika delarna av samhällets struktur står i ett beroendeförhållande till varandra. Han lägger stor vikt vid de förändringar som skett i familjestrukturen, framför allt vid övergången från storfamiljer till kärnfamiljer. Storfamiljen bestod vanligtvis av tre generationer, som levde tillsammans, ofta under samma tak. I dagens moderna industrisamhällen dominerar däremot kärnfamiljen, som består av moder, fader och deras barn.

Parsons anser att den här förändrade familjestrukturen är relaterad till förändringar i familjens funktioner. Eftersom samhället har förändrats, så har också familjens funktioner förändrats, och därmed familjestrukturen.

I och med industrialismens utveckling har det uppkommit specialiserade institutioner, som exempelvis socialvård, skolor och politiska organisationer. Dessa institutioner tar hand om de sjuka och gamla, uppfostrar barnen och beslutar hur samhällets resurser ska användas. Men den industriella ekonomin innebär också ett större krav på välutbildade specialister och ett visst mått av geografisk rörlighet hos arbetskraften. Samhällsmedlemmarna bedöms på arbetsmarknaden utifrån sina prestationer istället för utifrån sin härkomst. Prestationer har blivit ett socialt värde och detta värde förbinds med ekonomisk framgång. De här förändringarna inom samhällets struktur och värdesystem har påverkat familjerna i stor utsträckning. Alternativet för yngre familjer har varit att flytta till den plats där mannen bäst kan använda sin skicklighet inom den industriella ekonomin. Dessutom har det skett en minskning av antalet barn per familj. I och med att barnen blir färre kan familjens resurser, inklusive moderns tid, utnyttjas så att varje barn får större möjligheter att klara sig bra i livet. Eftersom en del av familjens tidigare funktioner övertagits av specialister, har familjen mer specialiserade funktioner när det gäller att socialisera barnen. Parsons menar alltså att kärnfamiljen passar bättre in i industrisamhällets sociala och ekonomiska struktur än den tidigare storfamiljen. Han ser denna förändring som ett exempel på strukturell differentiering. Släktskapet som spelade en så stor roll i de primitiva samhällenas sociala struktur spelar inte längre så stor roll i de industrialiserade samhällena. I dessa samhällen spelar istället strukturer som inte bygger på släktskap en stor roll. Dessa strukturer kan exempelvis vara politiska organisationer, kyrkor, företag och skolor. Genom differentieringsprocessen överförs vissa funktioner från familjen till andra institutioner. I och med att funktionerna blir färre, bli familjen en mer specialiserad social enhet (Cuff & Payne, 1996, s.59-62).

5.3. Mönstervariablerna

Ursprungligen var Parsons mönstervariabler en typologi för olika sociala roller och status, som han använde för att blottlägga skillnaderna mellan familj/släkt och offentligt liv i det moderna samhället. Förutom detta använde han dem för att kunna se skillnaderna mellan funktionerna i arbetslivet och de nya professionerna (Andersen & Kaspersen, 1996, s.264).

I Parsons begrepp mönstervariabler kan man tydligt se att han lägger stor vikt vid normer och värden. Han menar att mönstervariablerna kan användas för att bedöma ett samhälles grad av integration och jämvikt. De kan alltså användas till att klassificera alla sorters värden, roller, normer, institutioner, samhällseliga delsystem och till och med hela samhällena (Cuff & Payne, 1996, s.64).

Parsons skiljer mellan mönstervariablerna A och B. Mönstervariablerna A ses som expressiva värden och normer, det vill säga en betoning på emotionell tillfredsställelse. Mönstervariablerna B ses som instrumentella värden och normer, det vill säga en betoning på måluppnående och utförandet av uppgifter (Cuff & Payne, 1996, s.65). Mönstervariablerna A och B är i sin tur indelade i fem dikotomier.

I mönstervariablerna A är den första tillskrivning och innebär en betoning på aktörernas egenskaper, det vill säga vilka de är. Den andra är diffushet och innebär en betoning på breda relationer, till exempel relationen mellan moder och barn.

Den tredje är partikularism och innebär en betoning på speciella relationer till speciella aktörer, till exempel att vara trogen mot sin hustru. Den fjärde är affektivitet och innebär en betoning på tillfredsställelsen av känslor. Den femte och sista är kollektiv orientering och innebär en betoning på kollektivism, det vill säga delade intressen.

I mönstervariablerna B är den första prestation och innebär en betoning på aktörernas handlingar, det vill säga vad de gör. Den andra är specifikhet och innebär en betoning på

begränsade relationer, till exempel relationen mellan läkare och patient. Den tredje är universalism och innebär en betoning på generella relationer, till exempel att var och en ska behandlas lika inför lagen. Den fjärde är affektiv neutralitet och innebär en betoning på uppskjuten tillfredsställelse. Den femte och sista är jag – orientering och innebär en betoning individualism, det vill säga privata intressen.

Parsons anser att hans mönstervariabler gör det möjligt att identifiera de potentiella konflikter mellan värden och normer som samhället måste lösa för att kunna bevara jämvikten, det vill säga uppnå integration och stabilitet. Samhället består av en rad olika delsystem, till exempel familjen, ekonomin och politiken. Eftersom individerna ständigt rör sig mellan dessa delsystem, råder det en potentiell konflikt. Den måste samhället komma till rätta med genom vissa mekanismer för att jämvikten ska kunna bevaras.

Sammanfattningsvis kan sägas att begreppet mönstervariabler hjälper oss att analysera och förstå de möjliga relationerna mellan olika institutioner, dessa relationers natur och beroendeförhållandet mellan de olika elementen i det sociala systemet.

Även om Parsons teoretiska modell av sociala system riktar sig till totala samhällen, så menar han också att den är lika lämpad för analyser av institutionella ordningar (släktskap), institutioner (äktenskap) och till och med relationer mellan två rollinnehavare, exempelvis mellan man och hustru. Enligt Parsons är ett samhälle uppdelat i olika delsystem. Eftersom individerna hela tiden måste pendla mellan dessa system, råder en potentiell konflikt. Den måste samhället komma till rätta med genom vissa integrerande mekanismer för att jämvikten och ordningen ska kunna bevaras. En sådan mekanism är rollspecialisering. Följden av att dagens familjer tenderar att utvecklas till isolerade kärnstrukturer blir att de flesta av medlemmarna hindras från att delta i institutionerna utanför familjen. Mannen har i detta fall enligt Parsons en gränsroll. Han rör sig fram och tillbaka mellan familjen och de andra institutionerna. Det är också mannen som huvudsakligen har instrumentella, uppgiftsorienterade funktioner. Kvinnan stannar vanligtvis hemma och specialiserar sig på expressivt orienterade funktioner (Cuff & Payne, 1996, s.64-66).

5.4. Teorins relevans för min studie

Parsons ser samhället som ett socialt system som måste vara i jämvikt för att kunna fungera. Han menar att alla samhällsmedlemmar har speciella roller som de måste inta. De förväntningar som finns på dessa roller måste hela tiden uppfyllas. Om de inte uppfylls uppstår konflikter mellan samhällsmedlemmarna och samhället befinner sig inte i jämviktstillstånd.

Detta resonemang går att relatera till min studie och den könsrelaterade arbetsdelningen. Det kanske är så att de olika roller som män och kvinnor idag har i vårt samhälle är ett sätt för samhället att uppnå jämvikt. Män och kvinnor förväntas att uppträda på ett visst sätt och om de inte gör det stör detta samhällets balans.

Parsons menar också att dessa roller förs över från generation till generation genom socialisationsprocessen. Han ser barnet som ett tomt kärl som måste fyllas på med värderingar och normer från modern och fadern. Det är kanske detta som i grunden är orsaken till att de könsroller som finns reproduceras och kan överleva. Parsons påpekar att om modern och fadern misslyckas med socialisationen finns det risk att deras barn blir en så kallad "avvikare".

Ingen förälder vill misslyckas med socialisationen och riskera att deras barn blir utstött. Därför uppfostrar de flesta människor sina barn på ett sätt som överensstämmer med samhällets normer och värderingar. Föräldrar lär sina barn att passa in i samhället och att uppfylla de rollförväntningar de har. Det är kanske därför de gamla rollerna lever vidare och det är svårt att uppnå förändring.

Parsons mönstervariabler är särskilt aktuella i min studie. Det går med hjälp av dessa att tydliggöra de skillnader som finns mellan män och kvinnor. Kvinnan placeras in i mönstervariabel A, som betonar expressiva normer och värden. Mannen placeras in i mönstervariabel B, som betonar instrumentella normer och värden. Kvinnan strävar efter emotionell tillfredsställelse och mannen efter måluppnående och uppgiftsorientering.

6. Metod

För att kunna uppnå studiens syften blev en kvalitativ metod mest lämplig för min studie. Kännetecknet för en kvalitativ metod är närhet till forskningsobjektet. Det finns en direkt subjekt-subjekt relation mellan forskare och undersökningsenhet, och närheten till informanterna är viktigast. För att kunna förstå den situation som individer, grupper eller organisationer befinner sig i måste vi försöka komma dem inpå livet. Det är det som är syftet med den kvalitativa forskningen (Holme & Solvang, 1997, s.92).

Denna kvalitativa metod förutsätter att jag som forskare antar det hermeneutiska perspektivet, där fokus ligger på individen. Detta perspektiv utgår ifrån att forskaren ska försöka förstå och tolka individerna. Att människor handlar och inte endast uppvisar objektiva beteenden är den viktigaste utgångspunkten i konsten att förstå samhället. I centrum står människan, inte samhället. Samhället måste förstås utifrån människan, inte människan utifrån samhället (Månson, 2000, s.73-94).

Min utgångspunkt ligger i att försöka förstå och tolka de individer som ingår i min studie. Intervjuer används för att komma nära informanterna och för att jag kunna få en personlig bild av dessa personer. Målet är att utveckla en relation till informanterna för att kunna få dem att känna sig avslappnade i min närvaro och för att få dem att öppna sig för mig. Detta är viktigt eftersom jag inte bara vill ha korta svar på mina frågor utan en mer omfattande bild av dessa individer, jag vill förstå hur de ser på situationen. Jag vill se till individen och jag eftersträvar kvalitet, inte kvantitet.

6.1. Kvalitativ metod

Det mest grundläggande kravet i kvalitativ forskning är den uttalade viljan att se eller uttrycka händelser, handlingar, normer och värden utifrån de studerade personernas eget perspektiv. Den strategi som går ut på att forskaren anammar subjektets perspektiv kommer ofta till uttryck i att forskaren kan se saker och ting genom aktörernas ögon. Ett sådant synsätt innebär en beredskap att ställa sig empatisk med de personer man studerar (Bryman, 1997, s.77).

Tonvikten i den kvalitativa forskningen ligger på att man måste tolka det som sker i termer av en förståelse av hela den sociala miljön och den mening detta har för aktörerna.

Den kvalitativa forskningens grundläggande budskap är att man, oberoende av den miljö där man samlar in sin information, bara kan förstå händelser om de sätts in i ett historiskt och socialt sammanhang (Bryman, 1997, s.81).

Målet för humanvetenskaperna och den hermeneutiska forskningen är att förstå handlingar och företeelser sedda var för sig som helheter och i relation till allt omkring dem. Detta för att kunna få bättre möjligheter att förstå och förhålla sig till andra människor. Mänskliga problem ska lösas, komplicerade mänskliga sammanhang ska hanteras, konflikter ska lösas och mänskliga historier ska tolkas. Målet är en så fullständig förståelse som möjligt av det unika studieobjektet (Starrin & Svensson, 1994, s.77-78).

Det kvalitativa synsättet riktar intresset mot individen. Istället för att fråga hur en objektiv verklighet ser ut ställer man frågan hur individen tolkar och formar sin verklighet. Detta är en något annorlunda fråga som alltså betonar det kvalitativa. De viktigaste begreppen inom den kvalitativa forskningen är innebörd, kontext och process. Med innebörd menas att forskaren intresserar sig för hur individer upplever, tolkar och strukturerar en omgivande verklighet i

relation till sina tidigare kunskaper och erfarenheter. Med kontext menas att forskaren studerar människan i vardags situationer och inte i artificiella laboratoriesituationer. I den kvalitativa processen är människan det huvudsakliga instrumentet. Forskaren finns nära det studerade subjektet och ingår ibland själv som en del i metoden och bildar en subjekt –subjekt relation (Backman, 1998, s.48).

Det finns inget enkelt sätt som garanterar framgång i det kvalitativa forskningsarbetet. Genom den närhet som finns mellan forskare och informanter, och som är en förutsättning för denna typ av forskning, präglas ofta hela situationen av forskarens eget beteende. Det finns emellertid några generella råd för hur forskaren bör gå tillväga vid användandet av en kvalitativ metod. Det första är närhet till undersökningsenheterna. Med detta menas bland annat en rent fysisk närhet. Det innebär dessutom en social närhet och en ömsesidig tillit. Forskaren måste också lägga upp rapporteringen på sådant sätt, att han eller hon återger även mindre viktiga händelser på ett riktigt sätt. För det andra ska det vara en riktig eller sann återgivning av vad som skett. Med detta menas att rapporten ska beskriva vad som enligt forskarens objektiva åsikter har ägt rum. Slutligen bör rapporten innehålla direkta citat som visar individernas egna uttryckssätt, detta för att få bästa möjliga förståelse (Holme & Solvang, 1997, s.93).

6.2. Kvalitativ intervju

Intervjun är ett viktigt arbetsredskap inom samhällsvetenskaperna. Man kan i praktiken utföra olika slags forskningsintervjuer, de olika typerna skiljer sig åt när det gäller vilket spelrum som forskaren ger intervjupersonerna. Generellt kan sägas att ju större detta utrymme är, desto bättre är möjligheten för att nytt och spännande material kan komma fram. Men svårigheterna att tolka resultaten ökar också med hur stort spelrum man lämnar åt den intervjuade.

Den kvalitativa intervjun har på senare tid fått en framträdande position inom samhällsvetenskaperna, eftersom den är ett utmärkt verktyg när det gäller att samla in sådan information som det är svårt att få tag i på annat sätt, till exempel med hjälp av enkäter. Som namnet antyder handlar fär forskaren information om kvalitativa aspekter. Metoden kom under många år att förhållandevis sällan till användning eftersom det var svårt att kvantifiera resultaten. Därför betraktades den helt enkelt som mer eller mindre ovetenskaplig. Men i det moderna samhället spelar kvalitativa undersökningar en allt viktigare roll (Jacobsen, 1993, s.17-19).

Kvalitativa intervjuer är medel för den forskning som har som mål att upptäcka företeelser, egenskaper eller innebörder. Intresset ligger i att försöka upptäcka vad det är som sker, vad det är som händer, snarare än i att bestämma omfattningen av någonting som är på förhand bestämt.

Den kvalitativa intervjun är inte standardiserad. Den utgår ifrån ett antagande om att forskaren inte från början kan veta vilka frågor som är viktiga och betydelsefulla. Den icke – standardiserade ansatsen är utforskande. Den kvalitativa intervjun kräver att intervjuaren utvecklar, anpassar och följer upp vad som kan vara ändamålsenligt för situationen och för det centrala syftet med undersökningen. I den kvalitativa intervjun utvecklas frågor och svar delvis som en följd av tidigare frågor och svar. Detta beskrivs ibland som en vägledad konversation. Här handlar det mycket om att intervjuaren måste vara uppmärksam, vaken och fantasirik. Kvalitativa intervjuer är på sitt sätt oförutsägbara och under en intervju uppstår många överraskningar (Svensson & Starrin, 1996, s.55-56).

När forskare genomför kvalitativa intervjuer använder de ofta en så kallad intervjuguide eller en checklista. Den består av en uppsättning teman eller ämnen som ska utforskas i en rad intervjuer med olika svarspersoner. Intervjuguiden har till syfte att se till att alla intervjupersoner får möta relevanta och likartade teman. De behöver inte komma i någon speciell ordningsföljd och det är mer eller mindre upp till intervjuaren att formulera de

konkreta frågorna. Forskaren använder sig i stor utsträckning av öppna frågor, och då och då sammanfattar hon eller han vad som hittills sagts.

Den kvalitativa intervjun med sina öppna frågor har många fördelar, en är att den inte ställer så höga krav på intervjuaren. Tillvägagångssättet ger också en viss säkerhet för att forskaren får en uppsättning intervjuer som är så pass strukturerade att de kan bearbetas och jämföras med varandra. Sist men inte minst gör metoden det möjligt för nya och oförutsedda aspekter att dyka upp under intervjuens gång (Jacobsen, 1993, s.19).

6.3. Genomförande av den empiriska studien

Den metod jag har använt mig av är en kvalitativ intervju. Den är som de flesta andra kvalitativa intervjuer inte standardiserad. Jag har visserligen använt mig av en intervjuguide, men frågorna har ingen speciell ordningsföljd och mitt mål var att intervjuerna mera skulle likna vanliga samtal. Jag var alltså inte helt styrd av mina frågor, utan det viktigaste för mig var att försöka förstå de personer jag intervjuade och att försöka delta i samtalet. Precis som Jacobsen (1993) beskriver är det större chans att något nytt och spännande material kan komma fram om man ger intervjupersonerna stor frihet under intervjun.

Den intervjuguide jag har använt mig av under intervjuerna består av arton frågor inom ämnet arbetsdelning, allt ifrån uppväxt till nutid (Se intervjuguide, bilaga 1). Eftersom jag använde öppna svar bestämde jag i förväg vilka frågor jag ville ha svar på, skrev ner dem och den exakta formuleringen av frågorna. Jag bestämde däremot inte i vilken ordning frågorna skulle ställas. Eftersom de flesta kvalitativa intervjuer mer kan liknas vid ett vanligt samtal där intervjupersonen ges stor frihet så fick frågornas ordningsföljd avgöras från fall till fall beroende på hur samtalet utvecklades.

För att jag skulle få lite struktur, delade jag in frågorna i sju olika ämnesgrupper: uppväxt, syskon, det nuvarande hemmet, jämförelse uppväxt och nutid, uppfostran, orsaken till problemet och rättvisa eller orättvisa situationer.

Jag bestämde mig tidigt för att intervjuerna skulle spelas in på ljudband. Eftersom intervjuerna blev långa, var det omöjligt att skriva ned allt som sades. Att sitta och skriva under intervjun hade också stört samtalet med informanten och minskat dennes frihet. Under en kvalitativ intervju finns det också risk att det dyker upp samtalsämnen som inte är relevanta för syftet med studien. Utan att jag behövde avbryta informanten och riskera att denne kände sig begränsad i sitt samtal med mig, kunde jag även om vi kom ifrån ämnet fortsätta för att senare under databearbetningen ta bort dessa avsnitt. Detta gjorde att vi under intervjun kunde tala förhållandevis fritt och att informanten kunde känna att jag deltog i samtalet utan att avbryta.

Under intervjuerna har jag också i så stor utsträckning som var möjligt försökt uppmuntra informanterna att utveckla sina svar och olika probes har använts. Jag har också varit noga med att inte ändra formuleringen på mina förutbestämda frågor. Givetvis har jag förtydligat frågorna och förklarat svåra ord om informanten ansåg detta nödvändigt.

Slutligen fann jag att den kvalitativa intervjun var den metod som lämpade sig bäst för min studie. Jag är övertygad att jag med denna metod har uppnått studiens syfte.

6.4. Urval

Jag har i denna studie endast valt ut heterosexuella män som har växt upp tillsammans med båda sina föräldrar och som för nuvarande lever i parförhållande med en kvinna. Männerna i min studie är i åldrarna 24 år, 27 år, 29 år, 54 år och 77 år. Att jag har valt män i olika åldrar beror på att jag vill försöka se om den uppfostran de har fått av sina föräldrar skiljer sig åt beroende på hur gamla de är. Jag vill försöka se om det har skett någon förändring.

På grund av anonymitet har informanterna fått fingerade namn. Johan är 24 år och bor sedan åtta månader tillsammans med sin flickvän i en lägenhet. Karl är 27 år och bor i en lägenhet tillsammans med sin flickvän. De har varit tillsammans i nästan fyra år. Fredrik är 29 år och bor tillsammans med sin flickvän i ett hus på landet. De har varit tillsammans i cirka två år och har en dotter som är ett år. Mats är 54 år och bor tillsammans med sin fru i ett hus utanför stan. De har varit gifta i 13 år och har två flickor, en 18 år och en 24 år. Sven är 77 år och bor tillsammans med sin fru i en lägenhet i stan. De har två vuxna barn som har egna familjer.

De fem män som jag har intervjuat är alla personer i min närhet. Detta motverkar ett större bortfall eftersom det är lätt att få kontakt med dem och att få dem att ställa upp på intervjun. Det är också en fördel under själva intervjun eftersom de känner mig och då kanske vågar öppna sig mer. Under intervjun kan samtalet flyta fritt och informanten känna sig trygg, vilket i sin tur kanske gör att informationen blir rikligare.

Informanterna är helt anonyma och inga andra personuppgifter förutom ålder kommer att uppges i uppsatsen.

6.5. Datainsamling

Efter utformandet av intervjuformuläret och efter att ha bestämt vilka män som skulle få medverka i intervjuerna bestämde jag mig för att göra en provintervju på en annan man, detta i syfte att testa mina frågor. Denna intervju gick förhållandevis bra vilket kanske beror på att jag redan under B-uppsatsen hade testat intervjuformuläret.

Den första kontakten med de fem männen som jag hade bestämt mig för att intervjua togs sedan via telefonsamtal. Under detta samtal förklarade jag vad intervjun handlade om, att det var jag ensam som skulle genomföra den, att den skulle genomföras med hjälp av bandspelare, vad den skulle användas till, varför just de hade blivit utvalda till att medverka, att intervjun skulle ta cirka en halvtimme, att den om möjligt skulle äga rum i deras hem samt informanternas anonymitet.

Mina telefonsamtal fick positiv effekt och alla fem männen gick med på att medverka utan att jag behövde anstränga mig för att övertyga dem. Positivt var också att intervjuerna kunde äga rum i deras hem.

Intervjuerna genomfördes utan några problem och stämningen under alla fem intervjuerna var lugn och behaglig.

Jag märkte vid det här laget att bandspelaren var oombärlig. Eftersom jag intervjuade fem män i min närhet, kände de sig trygga i mitt sällskap vilket gjorde att vi många gånger under intervjuerna kom in på ämnen som inte var relevanta för mitt syfte. Dessa kunde jag senare ta bort under databearbetningen. Det fria samtalet gjorde också att jag kunde få en personlig bild av informanterna och att de inte var rädda för att beskriva olika situationer och öppna sig för mig. Att de öppnade sig berodde förmodligen till stor del på att jag flera gånger under intervjun påpekade deras anonymitet.

6.6. Databearbetning

Begreppsbildningen är viktig i all forskning, speciellt i den kvalitativa analysen. Analysen står i ett beroendeförhållande till begrepp och teori. Det är dessa som styr tolkningen, som i sin tur skapar nya begrepp.

Både kvalitativa och kvantitativa studier kodas. Det innebär att man sätter etiketter och skapar begreppskategorier. I den kvalitativa analysen integreras kodning och analys.

Det finns olika sätt att beskriva den kvalitativa kodningen på. Det viktigaste är att betrakta den som en periodisk process, där materialet läses om och om igen. Varje genomläsning ger nya infallsvinklar. Det går att urskilja olika stadier i den kvalitativa kodningen. Neuman (1994) kallar dessa stadier för *öppen kodning*, *axiell kodning* och *selektiv kodning*.

Det första stadiet är lika med de första genomläsningarna av materialet, kanske enbart av fältanteckningarna. I alla kvalitativa studier spelar anteckningarna en stor roll. Under denna första genomläsning söker forskaren efter mönster. Han eller hon sätter också etiketter där det går. Det kallas för öppen kodning för att forskaren på det här stadiet har ett så pass öppet sinnelag.

Det andra stadiet i kodningsarbetet är den axiella kodningen, som går djupare. Här går forskaren in med en uppsättning begrepp och koder, hämtade från den öppna kodningen. Han eller hon försöker hitta länkar mellan begrepp och ställer olika frågor till materialet.

Det sista stadiet i kodningen är den selektiva kodningen. Här letar forskaren selektivt efter fall som stödjer teman som framkommit vid den tidigare kodningen (Svenning, 2000, s.151-152).

För att lyckas bearbeta det stora material som jag fått fram under mina intervjuer har jag i så stor utsträckning som möjligt försökt följa Neumans beskrivning av den kvalitativa kodningen.

Jag inledde därför med att läsa igenom de anteckningar och stolpar som jag gjort under intervjuerna. I detta stadiet valde jag också att lyssna igenom mina intervjuer som jag spelat in på band, detta gav mig en helhetsbild av mitt material. Nästa steg blev att transkribera intervjun. Denna fas var tidskrävande, för det första för att alla fem intervjuerna skulle skrivas ned ordagrant och för det andra för att jag var tvungen att ta bort delar i samtalen som inte var relevanta.

Under det andra stadiet valde jag att koncentrera mig på de sju ämnesgrupper som jag från början delat upp mina frågor i. Jag försökte här kontrollera att de olika svaren hade kommit i rätt ämnesgrupp. Om så inte var fallet omgrupperade jag svaren. Vid det här laget var den skriftliga rapporten av intervjuerna färdigställd och jag kunde börja leta efter likheter i svar och jämföra de olika svaren med varandra. Här försökte jag också kontrollera om det fanns motstridiga svar från en och samma person på liktydiga frågor.

Under det sista stadiet var mitt mål att försöka jämföra mitt material med tidigare forskning samt med den teori som jag har valt att stödja min studie på. Vid denna sista del kom jag fram till de slutsatser som sedan blev innehållet i min analys.

6.7. Trovärdighet och tillförlitlighet

Relationen mellan det teoretiska och empiriska planet i en studie brukar kallas för validitet, att forskaren verkligen mäter det hon/han avser att mäta. I en studie är det också viktigt uppnå en så hög tillförlitlighet som möjligt. Med ett sammanfattande namn kallar vi tillförlitlighetens många aspekter för reliabilitet. Kvalitativa och kvantitativa studier skiljer sig åt när det gäller reliabiliteten, medan validitetskravet är grundläggande för båda undersökningstyperna (Svenning, 2000, s.59).

När det gäller reliabiliteten har den inte samma centrala plats i en kvalitativ studie som i en kvantitativ. För det första är syftet med en kvalitativ studie att forskaren ska få en bättre förståelse för det hon/han undersöker och då kommer inte den statistiska representativiteten i fokus. Det är praktiskt taget omöjligt att förena detta med ett djupgående studium av personers upplevelser. Problemet med att få tillförlitlig, så kallad valid information är mycket mindre i en kvalitativ studie än i en kvantitativ. I de kvalitativa undersökningarna har vi en mycket större närhet till det eller den som studeras (Holme & Solvang, 1997, s.94).

När det talas om datainsamlingens kvalitet används ofta ord som giltighet och tillförlitlighet. Giltighet, tillförlitlighet och precision är emellertid begrepp som utvecklats för mätningar med mätinstrument inom de kvantitativa metoderna. Vid de kvalitativa metoderna är mätinstrumentet forskaren själv, som inte mäter utan istället tolkar sin data.

Steinar Kvale (1987 & 1989) utgår också från denna synpunkt och menar att forskningsintervjuns giltighet bara kan avgöras om forskaren klarlagt vad hon eller han vill ha information om och varför man vill ha denna information. Den kvalitativa metoden anses vara mest sårbar när det gäller tillförlitlighetsproblem. Att den kvalitativa metoden har stora problem med just detta jämfört med den kvantitativa metoden beror på att en väl genomförd kvantitativ datainsamling har hög grad av tillförlitlighet genom standardisering. Beträffande den kvalitativa metoden och exempelvis öppna intervjuer, fransäger sig forskaren i viss mening möjligheten att kunna bedöma intervjumängdens tillförlitlighet i och med att intervjuerna är genomförda på olika sätt. Genom att ställa olika frågor om samma ämne, och på så sätt göra fördjupningar, ökar chanserna att man får svar på just det som frågas och inget annat (Jensen, 1995, s.63-64).

Att jag i min undersökning har använt mig av en kvalitativ metod har resulterat i att reliabiliteten, eller tillförlitligheten inte innehaft någon större roll. Eftersom jag endast undersöker ett litet antal personer avstår jag i min studie från generalisering, och håller mig istället till exemplifiering, det vill säga att bara använda mig av ett litet antal informanter. Målet med min studie är att öka förståelsen för ett fenomen och att ge en personlig bild av de personer som ingår i undersökningen. Min fråga är "varför", inte "hur många". Att mäta det man avser att mäta, det vill säga att uppnå validitet är lättare i en kvalitativ studie. Precis som Kvale (1987 & 1989) beskriver medverkade den närhet som jag som forskare hade till informanterna till att öka studiens validitet. Denna närhet gjorde att jag kunde styra mina intervjuer på ett sätt som gjorde att jag kunde uppnå syftet med min studie. Eftersom jag som intervjuare deltog i samtalen under intervjuerna kunde jag hela tiden kontrollera att svaren som informanterna lämnade var de svar som jag behövde för mitt syfte. Men detta medför också vissa problem.

6.8. Intervjuareffekter

En fara med personliga intervjuer är att intervjuaren själv, genom sin närvaro, påverkar svaren. Detta kallas för intervjuareffekter. Eftersom själva intervjun är en social situation är det lätt att relationer utvecklas mellan intervjuare och informanter (Svenning, 2000, s.113).

Nackdelen med denna interaktion är att genom förväntningar på motpartens beteende och reaktioner kan intervjuare och informant tillsammans åstadkomma att svaren i en intervju blir snedvridna. Intervjuaren väntar sig till exempel att en individ med en viss utbildning, inkomst och så vidare ska svar på ett visst sätt. Informanten kan å andra sidan anta att intervjuaren väntar sig vissa svar av honom eller henne, vilka i en given situation kan framstå som riktiga.

Olika undersökningar har visat att intervjuareffekter kan uppträda med hänsyn bland annat till intervjuarens kön, attityd, etnisk grupp och religion (Arvidsson & Rosengren, 2001, s.161).

Eftersom jag i min studie valde att intervju personer i min närhet och i sina egna hem finns risk för intervjuareffekter.

Att jag som forskare kom nära informanterna kan i detta fall vara både en fördel och en nackdel. Mitt syfte med studien är att beskriva könssocialisationens betydelse vad gäller arbetsdelning i hemmet mellan könen i svenska parförhållande, sett ur ett manligt perspektiv. Därför var det en fördel att komma informanterna nära. Detta gjorde att de kände sig trygga och lugna och att de vågade öppna sig för mig. Att jag hade en intervjuguide med bundna frågor och öppna svar gjorde att intervjun mer fick karaktären av ett vanligt samtal. Detta medförde i sin tur att informanterna beskrev olika situationer i detalj och att jag som forskare fick en mer personlig bild av dem.

Nackdelen med denna närhet var att informanterna inte uppfattade mig som intervjuare utan som en helt vanlig person som de samtalade med. Detta gjorde att informanterna sökte medhåll i vissa frågor och att det blev svårt för mig som intervjuare att inte visa mina åsikter. Jag var hela tiden tvungen att delta i samtalet för att få ut så mycket som möjligt av intervjun.

Närheten till informanterna för alltså med sig både fördelar och nackdelar, men när det gäller min kvalitativa studie uppfattar jag det mest som en fördel.

Genomförandet av testintervjuer innan det riktiga intervjutillfället gjorde att jag kunde undvika alla de missuppfattningar som ofta uppkommer vid en intervju. Efter testintervjun kunde jag i lugn och ro gå igenom frågorna en gång till och komplettera intervjun. Jag var också noggrann med att inte ställa ledande frågor. Jag använde mig under intervjuerna av en del probes men var mycket noga med att inte låta mina egna åsikter lysa igenom.

Även om jag i min studie och under mina intervjuer har försökt att eftersträva objektivitet och undvika intervjuareffekter, är det i denna studie förståelsen som är det viktigaste och det är inte min avsikt att generalisera.

6.9. Etiska ställningstaganden

All verksamhet som får konsekvenser för andra människor måste bedömas utifrån etiska normer. Detta gäller i högsta grad samhällsforskningen eftersom den direkt berör enskilda människor och förhållandet mellan människor.

Under en vanlig intervju finns det exempelvis risk för att personer utsätts för etiskt oacceptabel påverkan. Om den som intervjuar berör mycket känsliga och intima teman under intervjun kan detta upplevas som obehagligt för informanten. Det kan också hända att informanten efter intervjun känner att hon eller han har gjort bort sig eller gett för mycket information. I alla sammanhang måste forskaren sträva efter att ta etisk hänsyn. Detta innebär forskaren måste tänka på hur ett tema kan belysas utan att det får etiskt oförsvarbara konsekvenser för enskilda människor, grupper av människor eller hela samhällen.

Det finns fyra allmänna huvudkrav på forskningen: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Informationskravet betyder att forskaren ska informera de personer som ingår i studien om studiens syfte. Samtyckeskravet betyder att de som deltar i en studie har rätt att själva bestämma över sin medverkan. Konfidentialitetskravet betyder att uppgifter om alla i en studie ska ges största möjliga konfidentialitet och deras personuppgifter ska förvaras så att obehöriga inte får tillträde till dem.

Nyttjandekravet betyder att de uppgifter som en forskare samlat in om enskilda personer endast får användas för forskningsändamål (Johannessen, 2003, s. 59-63).

Det är för mig viktigt att i denna studie tänka på dessa forskningsetiska riktlinjer. Eftersom min studie är kvalitativ och innehåller intervjuer har jag kommit nära de personer som ingår i min studie. Denna närhet gör att det är nästintill ofrånkomligt att jag på något sätt har påverkat informanterna. Det som gör att jag kanske ändå inte har påverkat mina informanter alltför mycket är att jag redan innan intervjuerna var medveten om denna påverkan. Därför tänkte jag hela tiden på detta och försökte under intervjun se till så att mina egna åsikter inte lyste igenom.

I den samhällsvetenskapliga forskningen finns det också vissa ämnesområden som kan vara känsliga för de som medverkar i studien. Jag upplever inte att mitt ämnesområde, där fokus ligger på arbetsdelning i parförhållanden, är speciellt känsligt. Under de intervjuer jag har genomfört, har bara männen varit närvarande. Kvinnorna kommer inte att få tillgång till männens svar vilket gör att männen kanske vågat svara uppriktigt och att de inte upplevt studiens tema som känsligt eller obehagligt. Alla personer som ingår i min studie fick också redan under första kontakten information om att de kommer att vara helt anonyma. Den enda personuppgift som jag kommer att redovisa i resultatet är deras ålder, en uppgift som jag bedömt är viktig för studien.

Jag har naturligtvis också tagit hänsyn till de fyra huvudkraven på forskning. För det första har jag redan under den första kontakten med informanterna informerat dem om studiens syfte (informationskravet), jag har också sett till att informanterna från början var medvetna om att intervjuerna skedde på deras villkor och att de när som helst hade rätt att avbryta intervjuerna (samtyckeskravet).

Vad gäller personuppgifter har jag inte begärt något annat än informanternas ålder (konfidentialitetskravet). De uppgifter som jag har samlat in från informanterna kommer endast att användas för forskningsändamål, i det här fallet till min C-uppsats (nyttjandekravet).

6.10. Metoddiskussion

Anledningen till valet av en kvalitativ metod till denna studie är att jag med denna metod kunde uppnå mitt syfte. Målet var att ge en så personlig bild av informanterna som möjligt och att återge deras berättelser kring ämnet arbetsdelning.

Fördelarna med den kvalitativa intervjun är många. För det första gjorde den att jag som forskare fick en möjlighet att komma nära informanterna och delta i samtalet med dem. Intervjuerna genomfördes i informanternas hem vilket gjorde att de kunde känna sig trygga i den miljö där intervjun ägde rum. Tryggheten resulterade i att de vågade öppna sig själva och att informationen blev riklig. Att använda öppna svar i intervjuguiden medförde att informanterna inte behövde känna sig begränsade.

Användandet av ljudbandspelare var också en fördel eftersom informanten inte behövde känna sig begränsade av att jag var tvungen att skriva ned allt som sades. Istället kunde jag delta i samtalet, ställa probes och uppmuntra informanten att utveckla sina svar. Det faktum att alla informanter i denna studie var personer i min närhet medförde att bortfallet minimerades. Jag tog också personlig kontakt med dessa personer innan intervjuerna vilket gjorde att det var lättare att få dem att ställa upp. Närheten i den kvalitativa intervjun gjorde att jag under själva intervjutillfället kunde ställa om frågor och förklara svåra ord, något som minskade risken för att informanterna missuppfattade frågorna och att jag fick otillräcklig information.

Informanterna kunde under intervjun känna sig fria och denna metod gjorde att de själva till stor del fick styra samtalet. Det fanns också en del nackdelar med den kvalitativa intervjun, bland annat vad gällde närheten till informanterna. Eftersom jag som forskare befann mig i en subjekt – subjekt relation till informanten fanns det stor risk att jag påverkade denne med mina egna åsikter kring ämnet. Detta gjorde att jag kanske förlorade lite av objektiviteten i min studie. Databearbetningen av den kvalitativa intervjun var också mycket tidskrävande. Eftersom jag använde mig av bandspelare där hela samtalet med informanterna spelades in var jag tvungen att efter intervjuernas genomförande spendera en hel del tid med att transkribera materialet. De öppna svaren i min intervjuguide innebar också nackdelar. Det hände att informanterna istället för att svara på min fråga började tala om något annat. Jag var därför tvungen att under intervjuerna vara uppmärksam på detta och om det hände ställa

frågan en gång till i ett senare skede. För att uppnå mitt syfte var det viktigt att jag fick svar på alla frågorna i intervjuguiden.

Trots att den kvalitativa intervjun medförde en del nackdelar fann jag att fördelarna övervägde. Den kvalitativa intervjun var den metod som resulterade i att jag kunde uppnå mitt syfte med studien.

7. Resultat

Vid utformandet av mitt intervjuformulär delade jag in de olika frågorna i sju ämnesgrupper. I detta kapitel kommer jag därför att presentera mitt resultat av de fem intervjuerna i dessa sju grupper.

Jag har valt att ge informanterna fingerade namn för att ge en mer personlig bild av de fem anonyma männen. De fem informanterna är: Johan 24 år, Karl 27 år, Fredrik 29 år, Mats 54 år och Sven 77 år. I min intervju tar jag upp frågor som rör uppväxt, syskon, nuvarande hem, jämförelse uppväxt och nutid, uppfostran, orsaken till problemet och rättvisa eller orättvisa situationer.

Bilaga 1 innehåller det fullständiga intervjuformuläret där alla arton frågorna presenteras.

7.1. Uppväxt

Johan menar att hans föräldrars arbetsdelning var rättvis eftersom hans pappa arbetade så mycket. Johan tillägger att hans mamma gjorde allting i hemmet under hans uppväxt eftersom pappan aldrig var hemma. Han arbetade så mycket att han inte tog något som helst ansvar för hemarbetet. Johan uttrycker det så här: ”Det blev ju så att mamma var tvungen att göra allt för att han jobbade så mycket”(Intervju 1, Johan)

Karl menar däremot att hans föräldrars arbetsdelning var orättvis. Han tycker att hans pappa kunde ha hjälpt till mer hemma även om han arbetade mer än hans mamma. Karl berättar: ”Under min uppväxt, då jobbade båda två. Min pappa jobbade mycket mer så min mamma tog större del av hemmet. Min mamma gjorde det mesta”(Intervju 2, Karl).

Fredrik är av samma åsikt som de andra männen, han tänker efter och berättar att det var hans mamma som för det mesta fick sköta hemmet.

Mats berättar också att det var hans mamma som hade ansvaret för hemmet. Mamman var hemmafru så hon skötte det mesta av hushållsarbetet även om pappan hjälpte till på helgerna när han var ledig från sitt arbete. Mats tycker att föräldrarnas arbetsdelning var rättvis. Han delger: ”Jag tycker nog att den var ganska rättvis eftersom min pappa arbetade från sju till fem. Bland annat så var min mamma uppe och lagade frukost och matsäck till min pappa. Även om vi hade villa så var ju inte hemmafru ett heltidsjobb”(Intervju 4, Mats).

Sven menar att han inte funderade så mycket på sina föräldrars arbetsdelning under sin uppväxt. Han berättar att på den tiden när han växte upp var det så att kvinnorna för det mesta arbetade hemma och männen arbetade ute. Hans pappa hade åkeri så han var ute och körde hela dagarna. Sven uttrycker det så här: ”Man funderade inte så mycket på det då. Det var så på den tiden att de jobbade för det mesta hemma, fruntimmerna, och sen karlarna hade ju sitt att sköta”(Intervju 5, Sven). Detta var ingenting konstigt för Sven. Han tillägger att hans mamma, i likhet med de flesta kvinnor på den tiden, var hemmafru och skötte hemmet, strök och lagade mat.

7.2. Syskon

Varken Johan, Karl eller Fredrik har någon syster. Däremot har Mats en syster. Han menar att han och hans syster fick hjälpa till precis lika mycket hemma när de växte upp, det gjordes ingen skillnad mellan dem. Sven som också har en syster anser precis som Mats att han och hans syster behandlades lika. Sven berättar: ”Nej, det var inget sådant utan vi skötte oss själva för det mesta. Vi hjälpte till allihopa”(Intervju 5, Sven). Både Mats och Sven menar att det inte gjordes några skillnader mellan dem och deras systrar och att de alltid fick hjälpa till lika mycket.

7.3. Det nuvarande hemmet

Johan berättar att han och hans sambo delar på hushållsarbetet, han tvättar bilen, dammsuger och lagar mat och hon sköter bland annat tvätten. Johan tycker inte att den arbetsdelning som han och hans sambo har är rättvis. Han tycker att han skulle gjort mindre hemma eftersom han arbetar mer. Han beskriver det så här: ”Jag finansierar hushållet, därför ska jag göra mindre. Jag jobbar mycket mer”(Intervju 1, Johan).

Karl menar att arbetsdelningen i hans hem är rättvis. Hans sambo sköter det mesta i hemmet eftersom han arbetar och hon går i skolan. Detta gör att hon hinner mycket mer än vad han gör. Att hon ansvarar för hemmet gör att han kan sköta sitt arbete bättre.

Fredrik tycker också att arbetsdelningen i hans hem är rättvis. Han menar att han och hans sambo delar på hushållsarbetet. Han delger: ”Vi delar på det. Jag sköter väl mest bilen och hon lagar oftast maten”(Intervju 3, Fredrik).

Mats berättar att han och hans sambo båda utför alla typer av uppgifter i hemmet. Han tycker att arbetsdelningen i hans hem är rättvis. Det finns heller ingen särskild uppdelning, båda utför lika mycket hemma. Han skildrar det så här: ”Vi delar på uppgifterna både vad det gäller vilka uppgifter vi gör och hur mycket vi gör. Eftersom vi förvärvsarbetar bägge två så måste vi ju dela på allting hemma”(Intervju 4, Mats).

Sven anser att han och hans sambo gör hälften var i hemmet. Han menar att eftersom han och hans sambo delar på allt hushållsarbete är deras arbetsdelning rättvis.

7.4. Jämförelse uppväxt och nutid

När Johan jämför sin uppväxt och sitt hem idag menar han att det har skett en stor förändring. Hans pappa utförde inte något hemarbete alls medan han idag delar på ansvaret för hemmet med sin sambo. Johan tycker att hans föräldrars arbetsdelning var mer rättvis än den han och hans sambo har idag.

Karl anser också att det har skett förändringar vad gäller arbetsdelningen i hemmet. Han menar att det inte längre finns manliga och kvinnliga sysslor. Det spelar ingen roll vem som diskar och vem som lagar mat. Karl berättar: ”När jag var liten var det mer uppdelat, pappa tog hand om räkningarna och det ekonomiska och mamma gjorde mer sånt som att till exempel diska och tvätta”(Intervju 2, Karl).

Fredrik däremot anser inte att det har skett någon större förändring vad gäller arbetsdelning i hemmet. Han berättar att hans föräldrar, precis som han och hans sambo, delade på det mesta.

När Mats talar om förändringar i arbetsdelningens struktur, beskriver han att förändringen ligger i att det inte längre finns så många hemmafruar. Idag förvärvsarbetar både män och kvinnor och därför måste kvinnan och mannen dela på ansvaret för hemmet. Han berättar: ”Förr när hemmafrun var hemma så skulle ju självklart hon ha huvudansvaret”(Intervju 4, Mats).

Sven anser att det är stor skillnad när man jämför arbetsdelningen idag och den som var under hans uppväxt.

Han tycker att han utför mycket mer hushållsarbete än vad hans far gjorde. Han berättar: ”Min pappa kom ju aldrig hem förrän vid sex, sju tiden på kvällarna, så han kunde ju inte göra mycket hemma. Det var ju åkeriet som tog upp alla hans tid”(Intervju 5, Sven). Han menar precis som Mats att det beror på att de flesta kvinnor var hemmafruar under hans uppväxt.

7.5. Uppfostran

Johan, som inte har några barn, tror att han kommer att uppfostra sina barn på exakt samma sätt som hans föräldrar uppfostrade honom. Han berättar att han aldrig blev tvingad att göra någonting hemma utan han fick själv bestämma vad han skulle hjälpa till med. Han beskriver det så här:

Vi fick lära oss att hjälpa till samtidigt som vi blev tillsagda vad som var Rätt och fel, och vi fick avgöra själva vad vi skulle göra. Så vi blev aldrig Tvingade att göra någonting. Vi fick belöningar om vi var duktiga. De sa det aldrig i förväg, men om vi var duktiga fick vi beröm(Intervju 1, Johan).

Karl som inte heller har några egna barn tar bestämd när han berättar att han kommer att ta avstånd ifrån sina föräldrars sätt att uppfostra honom på. Han menar att han inte fick lära sig att hjälpa till hemma, han behövde aldrig utföra några sysslor om han inte själv ville. Han uttrycker sig så här: ”Det är viktigt att alla får lära sig att göra lika mycket. Jag vill uppfostra mina barn så att alla lär sig att hjälpa till. Jag tror att jag kan påverka mina barn”(Intervju 2, Karl).

Fredrik som har barn tycker att en kompromiss är den bästa lösningen. Han menar att han tar efter de saker som hans föräldrar gjorde bra och tar avstånd ifrån de saker han tycker att de gjorde mindre bra.

Mats som också har barn tror att han på många sätt har tagit intryck från sina föräldrar vad gäller barnuppfostran. Han menar att det är svårt att säga exakt vad det är som han har tagit efter, men att han säkert har gjort det, kanske omedvetet.

Sven har barn som idag är vuxna men när han ser tillbaka anser han att den uppfostran han gav sina barn var mycket friare än den hans föräldrar gav honom. Han tycker att skillnaden är stor. När han växte upp fick en del barn börja arbeta redan innan de hade avslutat skolan. Han beskriver det så här: ”Våra barn fick lära sig att hjälpa till hemma när de var så pass stora att de hade slutat skolan. De började jobba när de var 13, 14 år. Då var de ju fria från skolan så då började de jobba”(Intervju 5, Sven). Han berättar att förhållandena under hans uppväxt var mycket svåra och att hans barn hade det bättre.

7.6. Orsaken till könsrelaterad arbetsdelning i hemmet

Johan tror att den könsrelaterade arbetsdelningen i hemmet beror på att män arbetar mer och att de till stor del finansierar hushållet. Han tror att det är därför som kvinnorna är de som tar det största ansvaret för hemmet.

Karl menar att problemet ligger längre tillbaka i tiden. Han anser att karriären alltid har varit viktigare för mannen än för kvinnan, därför har det blivit så att kvinnan har stannat hemma och skött om hemmet. Han uttrycker det så här: ”Förr hade kvinnorna mera tid att sköta hemmet. Men nu för tiden har båda två karriär och det är fortfarande kvinnan som sköter hemmet”(Intervju 2, Karl).

Fredrik är av samma åsikt som Karl och menar att den könsrelaterade arbetsdelningen som finns idag beror på att det alltid har varit kvinnan som har varit hemma medan mannen har förvärvsarbetat.

Mats anser att mycket beror på den uppfostran man har hemifrån. Han berättar:

Även om min mamma hade huvudansvaret för hemmet så hjälpte min pappa till med disk och även viss matlagning, så jag hade ju liksom ingen bild hemifrån att man inte skulle hjälpa till med hushållsarbetet. Däremot finns det ju sådana hem där barnen aldrig har sett sin pappa hjälpa till (Intervju 4, Mats).

Sven menar att orsaken till problemet med den ojämsställda arbetsdelningen från början är att kvinnorna arbetade mycket hemma. Han delger: ”Ja, orsak, det är väl från början därför att fruntimmerna jobbade ju mycket hemma förr va, och det ligger ju liksom i släkten. Numera är det många som är ute och gör karriär, va. Men det var det inte förr” (Intervju 5, Sven). Han menar att förändringen av arbetsdelningen i hemmet kom naturligt.

7.7. Rättvisa eller orättvisa situationer

När Johan får frågan om han kan beskriva en situation under sin uppväxt som han tycker var särskilt rättvis eller orättvis väljer han att beskriva en orättvis situation. Han berättar: ”Att pappa sitter vid bordet och säger kan inte jag få saltet, att hon går och hämtar det direkt” (Intervju 1, Johan).

Karl väljer också att beskriva en orättvis situation. Han uttrycker det så här: ”Om de kommer samtidigt hem så ska inte han sitta och vänta på maten utan han kan hjälpa till att göra den” (Intervju 2, Karl).

Fredrik väljer i motsats att beskriva en rättvis situation. Han delger: ”Mina föräldrar gjorde alltid så att om den ena hade något speciellt att göra så fick den andra göra hushållsarbetet” (Intervju 3, Fredrik).

Mats väljer precis som Fredrik att beskriva en rättvis situation. Så här berättar Mats:

Det kanske är det jag nämnde innan att när min pappa arbetade, om det var fem dagar i veckan och till och med sex, för det var ju arbete på lördagar också, så steg min mamma upp och lagade frukost åt honom och gjorde matsäck åt honom också, va. Det tyckte jag var en bra arbetsfördelning för sen skulle ju han iväg och jobba hela dan och hon hade det ju lindrigare hemma (Intervju 4, Mats).

Sven har ingen speciell situation att beskriva. Han säger:

Ja, det är väl rätt svårt att säga om det var något som var särskilt speciellt därför det var ju kutym att fruntimren gick hemma och gjorde de jobben förut, va. Det var naturligt. Sen blev det ju ändrat i och med att de började gå ut på arbetsmarknaden, då blev det ju skillnad (Intervju 5, Sven).

När Johan får frågan om han istället kan beskriva en situation i sitt nuvarande hem som han finner särskilt rättvis eller orättvis väljer han att beskriva en orättvis situation. Han uttrycker det så här: ”Det är orättvist att jag har jobbat hela dan idag och kommer hem och hon har inte lämnat tillbaks filmen, utan jag skulle ha kommit hem och lämna tillbaks filmen trots att hon har varit ledig hela dan” (Intervju 1, Johan). Han anser att eftersom han arbetar mer än sin sambo så ska han utföra mindre hemanarbete.

Karl väljer till skillnad från Johan att beskriva något som han tycker är rättvist. Han berättar: ”Det är rättvist, för jag jobbar mycket mer och då har vi råd att spendera pengar på vår fritid och resor och så. Då jobbar jag mer och hon sköter hemmet, men samtidigt underlättar pengarna. Att hon gör mycket mer hemma underlättar för mig och gör att jag kan jobba mer”(Intervju 2, Karl).

Fredrik väljer precis som Karl att berätta om något som han tycker är rättvist: ”Nu när vi renoverar hemma så gör ju jag vissa saker som inte hon kan göra, då gör hon mycket mer i hemmet för att hjälpa mig”(Intervju 3, Fredrik).

Även Mats väljer att berätta om något som han tycker är rättvist hemma hos honom: ”Ja, det är ju så att jag slutar ju normalt arbeta tidigare, då lagar jag ju mat, middag nästan varje dag”(Intervju 4, Mats).

Svens väljer att beskriva hur det var när han och hans fru var yngre. Så här uttrycker han det: ”Det är klart att om man säger så har hon ju gått rätt mycket i hemmet och sett till barnen, också när de växte upp, va. Så hon har ju inte haft samma frihet att vara ute och jobba”(Intervju 5, Sven). Han menar att det kanske var orättvist mot henne att hon skötte det mesta i hushållet.

8. Analys

I detta kapitel kommer jag att analysera studiens resultat. Denna analys utgår från en jämförelse mellan mitt resultat och teori, det vill säga Talcott Parsons. Utöver denna jämförelse förs en diskussion kring eventuella likheter mellan mitt resultat och tidigare forskning, i det här fallet Holmberg, Conell och Chodorow. Slutligen sammanförs denna studies resultat med resultatet från min B-uppsats i syfte att hitta eventuella likheter och skillnader.

8.1. Analys av studiens resultat

Parsons menar att samhällen kan analyseras som sociala system som måste uppfylla vissa villkor för att fungera. För att samhället ska kunna uppfylla dessa villkor krävs fyra institutionella ordningar. En av dessa är släktskap. Släktskapsinstitutionerna ska upprätthålla de överenskomna och förväntade sociala interaktionsmönstren och bidra till att kontrollera interpersonella spänningar, detta genom könssocialisationen.

Det är denna socialisation som producerar kompetenta rollinnehavare, som ansluter sig till samhällets värderingar.

Om jag relaterar detta resonemang till mitt eget resultat kan jag se att det som Parsons kallar för släktskapsinstitution har en tydlig inverkan, inte minst när männen beskriver sina föräldrars arbetsdelning. Många av männen berättar hur deras mammor var hemmafruar medan deras pappor var ute och arbetade och försörjde familjen. För att samhället, enligt Parsons det sociala systemet, skulle kunna fungera var kvinnorna tvungna att stanna hemma och sköta hushållet. Att kvinnor förvärvsarbetade på den tiden var ovanligt och för att en familj skulle kunna överleva var mannen tvungen att arbeta så pass mycket att han kunde försörja hela familjen. För att mannen skulle kunna klara att arbeta så mycket krävdes det att kvinnan stannade hemma och skötte allt annat. Kvinnorna var tvungna att inta rollen som hemmafruar och männen rollen som familjeförsörjare för att samhället skulle kunna fungera.

Samhällsmedlemmarna fick genom könssocialisationen lära sig att bli kompetenta rollinnehavare och att leva efter samhällets värderingar. De män som jag intervjuade har nästan alla bilden av sin mamma som hemmafru och sin pappa som arbetande familjeförsörjare och även om dessa män i vissa fall finner denna uppdelning orättvis är det en omöjlighet att de inte har påverkats av den, om än omedvetet.

Anledningen till att männen i nuläget finner denna uppdelning orättvis har förmodligen att göra med att samhället har förändrats sedan de var barn. När samhället genomgår förändringar måste också de fyra institutionella ordningarna förändras och därmed släktskapsinstitutionerna. När jag lyssnar till männens berättelser kan jag ana att förändringen ägde rum när kvinnorna började förvärvsarbeta. Det var inte längre kvinnorna som skötte allt hushållarbete utan männen var också tvungna att hjälpa till. Det skedde en rollförändring och en förändring av värderingar. Det sätt på vilket föräldrar uppfostrar sina barn på har också förändrats. Innan kvinnorna började förvärvsarbeta uppfostrades kvinnorna till att bli hemmafruar och männen till att arbeta och försörja familjen. När sedan kvinnorna kom ut i arbetslivet förändrades uppfostran.

Kvinnor och män får idag oftast lära sig att vara jämställda och att utföra lika mycket hemarbete. Detta syns tydligt när männen får beskriva den arbetsdelning som finns i deras hem idag. De flesta av männen anser att de och deras sambo delar lika på hemarbetet och att de hjälps åt. En del av männen berättar dock att de inte utför lika mycket hemarbete som sin sambo, men i dessa fall arbetar mannen mer än kvinnan.

Parsons menar att ett samhälle i jämviktstillstånd är ett samhälle utan konflikter, där var och en vet vad som förväntas av henne eller honom i varje roll och där dessa förväntningar ständigt uppfylls. Socialisation och social kontroll är de två processer som används för att uppnå detta jämviktstillstånd. Rollinnehavarna socialiseras till de förväntningar som är knutna till rollen. Enligt Parsons är det modern och fadern som formar barnets personlighet. Barnet betraktas som ett tomt kärl som måste fyllas med kultur, värderingar och rollförväntningar.

Parsons mönstervariabler syns också tydligt när jag analyserar mitt resultat. I teorikapitlet i denna uppsats diskuterar jag hur det är möjligt att dela in kvinna och man i mönstervariablerna A och B.

Kvinnan placeras in i mönstervariabel A, som betonar expressiva normer och värden och mannen i mönstervariabel B, som betonar instrumentella normer och värden. Kvinnan strävar efter emotionell tillfredsställelse och mannen efter måluppnående och uppgiftsorientering. Eftersom kvinnan fortfarande är den som spenderar mest tid i hemmet är det självklart att hon söker efter tillfredsställelse i sina relationer med familjen. Mannen å andra sidan är den som spenderar minst tid i hemmet och mest tid i de andra institutionerna, exempelvis på arbetet. Han söker sin tillfredsställelse i sitt arbete och hur väl han lyckas med det. För kvinnan är det viktigt att familjen och hemmet är tryggt medan det för mannen är viktigare att få ett gott rykte i sitt sociala liv och på sitt arbete.

När man sedan kommer till *tillskrivning* och *prestation* kan man med fördel placera in kvinnan under tillskrivning och mannen under prestation. Kvinnan är intresserad av aktörernas egenskaper, det vill säga vilka människor är och inte vad de arbetar med, eller gör. Istället är mannen som spenderar det mesta av sin tid i andra institutioner än familjen mest intresserad av aktörernas handlingar, det vill säga vad de gör, vad de arbetar med.

Vad gäller *diffusitet* och *specifitet*, kan man placera kvinnan under diffusitet och mannen under specifitet. Kvinnan strävar ofta efter breda relationer som omfattar olika områden och intressen. Ett exempel på denna breda relation är relationen mellan mor och dotter. Mannen å andra sidan strävar efter begränsade relationer som omfattar specifika områden och intressen. Ett exempel på denna specifika relation är relationen mellan mannen och hans chef.

Partikularism och *universalism* är två variabler som också hjälper oss att se skillnaderna mellan mannen och kvinnan i mönstervariablerna. Kvinnan placeras under partikularism och mannen under universalism. Kvinnan som oftast är mer emotionell än mannen betonar i detta fall speciella relationer till speciella aktörer. Ett exempel är att kvinnan vill vara trogen mot sin man. Istället betonar mannen relationernas generella karaktär. Ett exempel är att mannen tycker att var och en ska behandlas lika inför lagen.

Här efter följer de två variablerna *affektivitet* och *affektiv neutralitet*. Kvinna placeras in under affektivitet och mannen under affektiv neutralitet. Igen är det så att kvinnan betonar tillfredsställelsen av känslor medan mannen istället betonar uppskjuten tillfredsställelse, det vill säga disciplin. Kvinnan visar ofta sina känslor och pratar om hur hon känner medan mannen håller tillbaka sina känslor. Dessa två sätt att hantera känslor kan mycket väl ha med uppfostran att göra. Ofta får flickan lära sig att vara mjuk och känslsam, det vill säga "kvinnlig", medan pojken får lära sig att vara stark och inte gråta, det vill säga "manlig".

De två sista variablerna är kollektiv orientering och jag - orientering. Kvinnan placeras under kollektiv orientering och mannen under jag - orientering. Eftersom kvinnan spenderar mest tid hemma och med barnen är det ofta så att hon betonar kollektivet, det vill säga delade intressen. Hennes uppgift är att se till att barnen och maken har det bra och utvecklas. Mannen som spenderar mer tid utanför hemmet betonar individualism, det vill säga privata intressen. Han vill lyckas i livet och vara respekterad på sitt arbete och i sitt sociala liv.

Mitt resultat visar på samma mönster. Det är tydligt att männen värnar om sina arbeten och sina egna intressen. Många av männen betonar att de arbetar mycket och att detta är en anledning till att deras sambo ofta får utföra mer hemsarbete. De anser för detta inte att det finns kvinnliga och manliga roller utan ser det som en självklarhet att den som arbetar minst gör mest i hemmet.

Om jag gör en jämförelse av mitt resultat och tidigare forskning får jag ytterligare stöd för mitt resonemang.

Carin Holmberg menar att kvinnan och mannen delar upp sysslorna i hemmet. Den uppdelning som förekommer är i form av kvinnliga och manliga sysslor. Holmberg beskriver att det ofta är kvinnan som tvättar, vattnar blommor och pyntar och att det ofta är mannen som tar hand om bilen, betalar räkningar och tar hand om de tunga sysslorna.

Dessa kvinnliga och manliga sysslor har en framträdande roll i mitt resultat. Männen beskriver att det ofta är de som exempelvis ansvarar för bilen och renoverar och att kvinnorna ofta tvättar och diskar. Männen vill inte gärna erkänna att arbetsdelningen i deras hem är könsrelaterad, men det framkommer tydligt när de beskriver vem som gör vad hemma.

Holmberg menar också att kvinnorna ofta utför många sysslor själva för att de inte tror att männen klarar av dem. De tycker att det är lättare att själva göra dessa sysslor än att lära männen att göra dem. Detta kanske är en av anledningarna till att männen uppger att de endast utför de så kallade manliga sysslorna. De får aldrig en chans att lära sig att utföra de så kallade kvinnliga sysslorna även om de vill.

R.W. Conell identifierar tre olika relationer som gör att det nuvarande genussystemet upprätthålls. Dessa tre relationer är makt, produktion och katexis. Begreppet makt syftar till den underordning av kvinnor som finns och den manliga dominansen. Conell menar att männen besitter all makt och att kvinnornas underordning därför är legitim för dem. Conell anser också att den så kallade hegemoniska manligheten är något som alla män strävar efter att uppnå. Av dessa tre relationer är det makt som är mest aktuellt för min studie. Männen makt är något som skiner igenom när de berättar om sina liv. Tydligast syns det när en av männen berättar att han anser att hans fru borde göra allt hemma och att han inte borde göra någonting alls. Detta trots att hon arbetar nästan lika mycket. Han anser att hon ska utföra allt hemma bara för att hon är kvinna. Conell menar att kännetecknet för hegemonin är hävdandet av auktoritet. Denna man befinner sig förmodligen inte långt ifrån den hegemoniska manligheten. De andra männen ser det nästan som en skam att hävda sin makt och de gör allt för att bevisa att de lever i ett jämställt förhållande. De ser den hegemoniska manligheten som något fult, och det är kanske det som är meningen. Enligt Conell finns det inte många män som lever upp till den hegemoniska manligheten.

Nancy Chodorow som har studerat könsrollutvecklingen menar att inläringen av kvinnligt och manligt sker mycket tidigt i livet. Hon anser att inläringen av könsroller är mycket tydlig

och att flickorna tidigt får lära sig att vara fina och lugna och vänta på sin tur medan pojkarna får lära sig att vara orädda och vilda och ta för sig. Enligt Chodorow får pojkar lära sig att vara manliga på ett mera medvetet sätt än flickor lära sig att vara kvinnliga. Den manliga identifikationen är framförallt en könsrollsidentifikation medan den kvinnliga identifikationen framförallt sker i förhållande till föräldern. Detta för att pojkar ofta inte spenderar lika mycket tid med fadern som flickor gör med modern. Kvinnan har sin främsta roll inom familjen medan mannen ofta har sin främsta roll utanför familjen.

Om jag jämför Chodorows resonemang med mitt resultat finns det vissa likheter vad gäller de fem männens uppfostran. De flesta av männen levde under sin uppväxt i hem där mamman var hemmafru och pappan arbetade. Dessa män spenderade på grund av detta förmodligen inte så mycket tid med sina pappor. De fick kanske istället identifiera sig med kulturella föreställningar om manligheten eller med män valda till manliga förebilder. Under deras uppväxt var den manliga förebilden förmodligen den hårt arbetande mannen som försörjde familjen. Identifikationen med dessa föreställningar om mannen påverkade dem och gjorde dem till de män de är idag. Eftersom de redan tidigt genom könsrollsutbildningen fick denna bild av manligheten har de troligtvis tagit med sig den in i dagens samhälle och in i sina egna hem. Precis som Chodorow beskriver, resulterar denna könsrollsutbildning i att kvinnliga kvinnor och manliga män passar in i samhällets rollsystem och bidrar till att reproducera det.

Slutligen visar mycket på att det fortfarande finns tydliga kvinnliga och manliga roller i vårt samhälle. Förr var förväntningarna på mannen att han skulle försörja familjen och inte befatta sig med hemarbete. Idag har dessa roller till viss del luckrats upp och denna rollfördelning är inte längre självklar. Men kravet på jämställdhet finns överallt i vårt samhälle och att erkänna att arbetsdelningen i hemmet faktiskt inte är jämställd är inte lätt..

8.2. Resultatet relaterat till B-uppsats

Min B-uppsats behandlade ämnet arbetsdelning ur ett kvinnligt perspektiv och denna uppsats behandlar samma ämne ur ett manligt perspektiv. Här presenteras en diskussion kring eventuella likheter och skillnader i kvinnornas och männens upplevelser. Eftersom jag i min B-uppsats endast valde att stödja mitt resultat på Holmbergs och Parsons teorier har jag i denna diskussion begränsat mig till dessa två.

De intervjuer som genomfördes med de tre kvinnorna resulterade i ett mycket omfattande material. Av någon anledning var kvinnorna mer öppna än männen när det gällde frågor om arbetsdelning. Kvinnorna beskrev mycket i detalj, exempelvis deras dagliga rutiner. Männen var en aning inbundna när det gällde dessa frågor. De ville inte gå in på detaljer och gav inte speciellt utvecklande svar, fastän frågorna var desamma som kvinnornas. Kanske berodde detta på att männen verkligen inte var särskilt hemmastadda på hushållsarbetsområdet. Eller kanske var det så att männen inte kände att de kunde öppna sig för mig eftersom jag är kvinna. De tre intervjuade kvinnorna tyckte kanske att de kunde tala öppet för mig eftersom jag själv skulle känna igen mig i deras situationer. Materialet jag fick in var trots detta i båda fallen tillräckligt för mina studier och för en jämförelse mellan de båda.

I Carin Holmbergs studie tydliggörs det som hon kallar för kvinnliga och manliga sysslor. Detta är också ett tydligt inslag i båda mina studier. De tre kvinnorna uppgav att det ofta var de som exempelvis tvättade, diskade, bytte lakan, vattnade blommorna och handlade och att deras män ofta tog hand om bilen, lagade saker och gjorde sådana sysslor som var tunga. De fem männen beskrev i likhet med kvinnorna också denna uppdelning av sysslor. Till min förvåning angav både kvinnorna och männen i intervjuens början att det inte fanns någon skillnad vad gällde vem som gjorde vilka sysslor. Senare under intervjuerna framkom det dock i alla fallen att det faktiskt fanns en uppdelning av sysslorna. Det är alltså tydligt att kvinnliga och manliga sysslor inte bara är ett uttryck utan att de verkligen finns.

Holmberg lägger stor vikt vid just socialisationens betydelse för den könsrelaterade arbetsdelningen i hemmen. Vid mina intervjuer framkom att de flesta av kvinnorna och männen ansåg att deras föräldrars arbetsdelning var orättvis och att deras mammor utförde det mesta av hemarbetet under deras uppväxt. De män som uppgav att deras partner utförde mer hemarbete än de själva hade alltid en anledning till varför det var så. De kunde försvara sig själva med att exempelvis påpeka att de arbetade mycket mer än sina partners. Detta visar vilken betydelse könsocialisationen faktiskt har när det gäller könsrelaterad arbetsdelning. Detta kan betyda att båda könen genom socialisationen slussats in i de kvinnliga och manliga rollerna. Kvinnorna tar fortfarande det största ansvaret för hemmet och mannen rättfärdigar detta genom att påpeka att han faktiskt arbetar mer.

Även Talcott Parsons fäster stor vikt vid socialisationens betydelse för könsrollerna. Han menar att ett barn är som ett tomt kärl som måste fyllas med normer och värderingar för att kunna bli en bra samhällsmedborgare. Det är alltså föräldrarnas uppgift att föra över sina värderingar till barnet.

Under intervjuerna berättade både kvinnorna och männen att deras föräldrar aldrig hade behandlat dem efter om de var pojke eller flicka. De hade alla fått lära sig att inte göra skillnad på könen. Men eftersom många av både kvinnorna och männen i mina studier uppgav att deras mammor hade varit hemmafruar under deras uppväxt så måste de ha påverkats av detta. Det är omöjligt att ett barn inte tar intryck från sina föräldrars beteende.

Parsons mönstervariabler är ett tydligt exempel på skillnader mellan kvinnor och män. I min analys placerade jag in kvinnorna i möntervariablerna A och männen i möntervariablerna B. Den rollfördelning som Parsons beskriver är en viktig mekanism för att samhället ska kunna överleva. Alla människor måste uppfylla vissa krav och förväntningar för att samhället ska kunna undvika konflikter och uppnå sitt jämviktstillstånd. Både kvinnorna och männen i mina intervjuer förnekar mer eller mindre att dessa roller existerar.

Avslutningsvis kan sägas att det fanns en hel del olikheter i de svar som jag fick från kvinnorna och männen. Orsaken till att män och kvinnor upplever arbetsdelningen i hemmet på olika sätt är kanske att de inte förstår varandra. För att könsrollerna och den könsrollsrelaterade arbetsdelningen i hemmen ska kunna förändras är det viktigt att få förståelse för hur dessa roller reproduceras och vad rollerna innebär.

9. Diskussion

Syftet med denna studie var att belysa arbetsdelning i hemmet ur ett manligt perspektiv. Ytterligare ett syfte var att relatera arbetsdelning i hemmet till könssocialisation genom att låta fem män dela med sig av sina upplevelser.

När jag inledde min studie frågade jag mig alltså hur könssocialisationen, det vill säga vår uppfostran påverkar den könsrelaterade arbetsdelning som finns i hemmen. De intervjuer jag genomförde och den teori och tidigare forskning jag stödde mitt resultat på gav mig klarhet i denna fråga.

De flesta av männen uppgav att de tyckte att arbetsdelningen i deras hem var rättvis, att de och deras partner delade på ansvaret. De menade att det inte fanns någon skillnad på vem som gjorde vilka sysslor. Under intervjuernas gång framkom dock att det faktiskt fanns en uppdelning av sysslorna. Männen berättade att det ofta var de som exempelvis hand om bilen och räkningarna medan deras partner, det vill säga kvinnorna, tvättade och diskade. Denna uppdelning kanske inte egentligen endast är en uppdelning i sysslor, utan i kvinnliga och manliga sysslor, vilket beskriver den betydelse som könssocialisationen har.

När vi under intervjuerna berörde männen uppväxt stod klart att de flesta av männen antingen hade mammor som hade varit hemmafruar eller att deras mammor hade haft det primära ansvaret för hemmet. På frågan om männen trodde att de hade påverkats av denna arbetsdelning svarade de flesta att de inte hade det. Frågan är då om en person som har växt upp med denna könsrelaterade syn på arbetsdelning i hemmet kan säga att den inte har påverkats av den.

Alla barn påverkas av sina föräldrar och av det samhälle vi lever i. Ofta för föräldrarna över sina normer och värderingar till barnen. Det finns alltså en stor möjlighet att dessa fem män faktiskt har tagit intryck från sina föräldrar och att de har tagit med sig dessa intryck till sina hem.

En del av männen klargjorde också att även om deras partner utförde mer hemarbete än de själva så var fördelningen rättvis. De menade att anledningen var att de arbetade mycket mer än sin partner och att det då var hennes ansvar att ta hand om hemmet. I dessa fall har männen en förklaring till varför de och deras partner inte delar lika på hemarbetet. Denna förklaring kan tyckas vara en kvarleva från den tid då kvinnorna var hemmafruar och männens uppgift var att försörja familjen, men det finns enligt mig en annan förklaring. Även om det förmodligen är så att könssocialisationen formar oss till kvinnliga och manliga roller står vårt samhälle under ständig förändring. De gamla rollerna och värderingarna lever kvar till viss del men de är inte lika synliga som för ett antal år sedan. De människor som lever i parförhållanden måste hela tiden kompromissa och komma överens om hur de ska inrätta och leva sina liv. Om det är så att mannen verkligen arbetar mycket mer än kvinnan så måste det ju vara hennes ansvar att ta lite extra ansvar för hemmet. Om det tvärtom istället är kvinnan som arbetar mer än mannen måste han å andra sidan vara beredd att ta detta extra ansvar. Förhållanden mellan män och kvinnor har med förståelse att göra. Man måste kunna förstå varandra och inse att man måste hjälpas åt om man ska kunna leva tillsammans.

Under mina intervjuer med de fem männen stod det klart att dessa män i många fall arbetade mer än sina partners. Ofta är det också så att män i allmänhet har högre lön än kvinnor och det är kanske detta som är orsaken att männen arbetar mer och kvinnorna tar större ansvar för hemmet. Det är naturligt att tänka att eftersom han tjänar mer än henne så ska han arbeta mer och hon istället sköta det han inte hinner med hemma. På så sätt blir familjens ekonomi bättre. Det kanske är detta som gör att den könsrelaterade arbetsdelningen fortfarande är legitim. Även om kvinnornas intåg i arbetslivet ägde rum för länge sedan kanske det krävs ytterligare förändringar på detta plan för att kvinnorna ska bli jämställda männen både i arbetslivet och i hemmet.

Men att förändra arbetsdelningen i hemmet är en svår uppgift. Männen har precis som kvinnorna vissa rollförväntningar att leva upp till. De måste precis som kvinnorna uppfylla de förväntningar som finns på mansrollen. Människor som inte uppfyller det som förväntas av dem ses enligt bland annat Parsons som avvikare, och att vara avvikare ses som någonting skamligt. Därför reproduceras dessa könsroller om och om igen. Föräldrar lär sina barn att uppföra sig och bete sig antingen som en flicka eller som en pojke, ingen förälder vill att deras barn ska ses som en avvikare.

För att det över huvudtaget ska kunna ske en förändring vad gäller könsrollerna måste kvinnor och män ägna mer tid till att studera varandra och försöka förstå varandra. Under arbetet med min B-uppsats studerade jag arbetsdelning ur ett kvinnligt perspektiv. När jag nu studerade samma ämne ur ett manligt perspektiv blev jag förvånad av den förståelse jag fick för båda könen. Att det finns en könsrelaterad arbetsdelning beror ofta på att kvinnor och män inte förstår varandra eller pratar med varandra. Jag tror det är i den änden vi måste börja för att uppnå förändring. Jag finner trots att det hela tiden dyker upp nya infallsvinklar och nya frågor att jag har nått syftet med denna studie och de frågor som dykt upp under arbetets gång får jag ägna mig åt vid ett senare tillfälle. Studiet kring kvinnor och män är ett aldrig utsinande ämne.

Referenslista

- Andersen, H. & Kaspersen, L.B. (2003). *Klassisk och modern samhällsteori*. Lund: Studentlitteratur.
- Arvidsson, P. & Rosengren, K.E. (2001). *Sociologisk metodik*. Malmö: Liber AB.
- Backman, J. (1998). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, A. (1997). *Kvantitet och kvalitet i samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Chodorow, N. (1988). *Femininum – maskulinum*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Connell, R.W. (1996). *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidalos.
- Cuff, E.C. & Payne, G.C.F. (1996). *Samhällsvetenskapliga perspektiv*. Göteborg: Korpen.
- Ekman, D. (1995). *En mans bok*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Giddens, A. (1998). *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Giddens, A. (2003). *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Holmberg, C. (1993). *Det kallas kärlek*. Göteborg: Anamma förlag.
- Holme, I.D. & Solvang, B.K. (1997). *Forkningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Jacobsen, J.K. (1993). *Intervju*. Lund: Studentlitteratur.
- Jensen, M.K. (1995). *Kvalitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Johannessen, A. (2003). *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber.
- Månson, P. (2000). *Båten i parken*. Stockholm: Prisma.
- Sandqvist, K. (1993). *Pappor och riktiga karlar*. Stockholm: Carlsson.
- Starrin, B. & Svensson, P.G. (1994). *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur.
- Svenning, C. (2000). *Metodboken*. Eslöv: Lorentz förlag.
- Svensson, P.G. & Starrin, B. (1996). *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

